

**You have downloaded a document from
RE-BUS
repository of the University of Silesia in Katowice**

Title: Prawo własności przemysłowej

Author: Anna Hołda-Wydrzyńska

Citation style: Hołda-Wydrzyńska Anna. (2017). Prawo własności przemysłowej. W: R. Blicharz (red.), "Przedsiębiorca : zagadnienia wybrane" (S. 271-304). Katowice : Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego

Uznanie autorstwa - Użycie niekomercyjne - Bez utworów zależnych Polska - Licencja ta zezwala na rozpowszechnianie, przedstawianie i wykonywanie utworu jedynie w celach niekomercyjnych oraz pod warunkiem zachowania go w oryginalnej postaci (nie tworzenia utworów zależnych).

UNIwersYTET ŚLĄSKI
W KATOWICACH

Biblioteka
Uniwersytetu Śląskiego

Ministerstwo Nauki
i Szkolnictwa Wyższego

X. Prawo własności przemysłowej

A b s t r a c t

Industrial Property Law

The Industrial Property Law regulates the issues of inventions, utility models, industrial designs, trademarks, geographical indications and topographies of integrated circuits. The regulations concern the principles and formal grounds for granting the exclusive rights of protection on certain immaterial goods, in particular the content of the right, obstacles to granting protection, trading, the infringement of the right, and the termination of protection. The goal of this subject is to acquire elementary knowledge concerning the Industrial Property Law including the statutory prerequisites of granting the right, the subject of the right, types of protection and varieties of protection procedures (national procedures, regional and international systems). Industrial regulations also apply to the responsibilities and organization of the Patent Office of the Republic of Poland.

1. Podstawowe informacje

1.1. Własność intelektualna

Pojęcie własności intelektualnej związane jest z pochodzeniem dóbr stanowiących przedmiot ochrony. Własność intelektualna to rozmaite rezultaty intelektualnej działalności człowieka, takie jak dzieła literackie, artystyczne, naukowe czy dobra przemysłowe. Pojęcie własności intelektualnej jest niejednorodne, obejmuje grupę różnorodnych dóbr niematerialnych, które różnią się od siebie nie tylko pod względem charakteru czy postaci, lecz także funkcji, jaką pełnią, oraz sposobu ich ochrony¹. Tym, co wyróżnia dobra własności intelektualnej, jest ich

¹ K. SZCZEPANOWSKA-KOZŁOWSKA, A. ANDRZEJEWSKI, A. KUŹNICKA A. LASKOWSKA, J. OSTROWSKA, M. ŚLUSARSKA-GAJEK, J. WILCZYŃSKA-BARANIAK, *Własność intelektualna. Wybrane zagadnienia praktyczne*, Warszawa 2013, s. 22.

niematerialny charakter ucieleśniony w przedmiotach materialnych, takich jak: rysunek, szkic, przedmiot, towar, książka itp. Z tego względu należy rozdzielać dobro niematerialne, czyli własność intelektualną, od tego wszystkiego, co jest tylko jej nośnikiem – materialnym przejawem/substratem – tzw. *corpus mechanicum*².

Mając na uwadze podpisane w Marakeszu Porozumienie w sprawie handlowych aspektów praw własności intelektualnej – *Agreement on Trade-Related Aspects of Intellectual Property Rights*, zwane Porozumieniem TRIPS³, będące załącznikiem do Porozumienia w sprawie utworzenia Światowej Organizacji Handlu, powszechnie przyjmuje się, że prawo własności intelektualnej jest to zespół uprawnień obejmujących prawa autorskie oraz prawa pokrewne, a także prawa własności przemysłowej⁴.

Do dóbr o charakterze własności intelektualnej można zaliczyć:

- utwory – każdy przejaw działalności twórczej o indywidualnym charakterze, ustalony w jakiejkolwiek postaci, niezależnie od wartości i przeznaczenia, które chronione są na gruncie prawa autorskiego oraz praw pokrewnych⁵;
- rozwiązania – wynalazki oraz wzory użytkowe charakteryzujące się nowością i oryginalnością, które rozszerzają stan techniki;
- oznaczenia – symbole, takie jak znaki towarowe oraz oznaczenia geograficzne, których funkcja polega na przekazywaniu pewnych informacji lub wywoływaniu w świadomości uczestników obrotu określonych skojarzeń⁶.

1.2. Własność przemysłowa

Proces zmian technologicznych, społecznych i kulturalnych zapoczątkowany w XIX wieku nie pozostał bez wpływu na ochronę przedmiotów własności przemysłowej, które od schyłku owego stulecia zaczęły nabierać na znaczeniu.

² M. POŹNIAK-NIEDZIELSKA, A. NIEWĘGŁOWSKI, [w:] *System Prawa Prywatnego*, t. 13: *Prawo autorskie*, red. J. Barta, Warszawa 2013, s. 22 i nast.

³ Załącznik 1C do Porozumienia ustanawiającego Światową Organizację Handlu, sporządzonego w Marakeszu dnia 15 kwietnia 1994 r., Dz.U. 1995 nr 98 poz. 483 z późn. zm. – Porozumienie w sprawie handlowych aspektów praw własności intelektualnej, Dz. Urz. UE L 336 z 23.12.1994, s. 214 z późn. zm.; Dz. Urz. UE Polskie wydanie specjalne, t. 21, rozdz. 11, s. 305. Obwieszczenie Ministra Spraw Zagranicznych z dnia 12 lutego 1996 r. w sprawie publikacji załączników do Porozumienia ustanawiającego Światową Organizację Handlu (WTO), Dz.U. nr 32 poz. 143.

⁴ A. WIŚNIEWSKI, *Prawne aspekty naśladownictwa produktów w obrocie gospodarczym*, „Radca Prawny” 2004, nr 2, s. 46–47; M. DU VALL, *Prawo patentowe*, Warszawa 2008, s. 21.

⁵ Ustawa z dnia 4 lutego 1994 r. o prawie autorskim i prawach pokrewnych, Dz.U. 2016 poz. 666.

⁶ *Prawo własności... Prawo własności intelektualnej*, red. J. SIEŃCZYŁO-CHLABICZ, Warszawa 2009, s. 281; *Naruszenie praw na dobrach niematerialnych*, red. T. SZYMANEK, Warszawa 2001, s. 19.

Nieustający postęp techniczny, silna ekspansja gospodarcza, masowy obrót produktami, nowe zasady produkcji oraz handlu wymusiły na krajach rozwiniętych gospodarczo uchwalenie w 1883 r. międzynarodowego aktu o ochronie własności przemysłowej – Konwencji paryskiej o ochronie własności przemysłowej⁷. Ten międzynarodowy akt prawny miał ogromne znaczenie dla rozwoju prawa własności przemysłowej, określając bowiem fundamentalne zasady ochrony, jednocześnie podkreślił znaczenie dóbr niematerialnych objętych prawem wyłącznym w samym obrocie gospodarczym.

Pojęcie „własność przemysłowa” wyraźnie akcentuje obszar eksploatacji przedmiotów tego prawa oraz sferę funkcjonowania tej własności. Konwencja paryska o ochronie własności przemysłowej posługuje się szerokim rozumieniem pojęcia przemysłu, odnosząc się do całego obszaru działalności gospodarczej, a nie tylko do przemysłu *sensu stricto*, tj. do dziedziny wytwarzania wyrobów⁸.

Własność przemysłowa nie jest pojęciem jednolitym ani jednoznacznym. Jak wskazał F. Zoll, własność przemysłowa jest zbiorową nazwą dla instytucji prawnych odnoszących się do przedmiotów różnego rodzaju⁹. Na gruncie prawa polskiego aktem prawnym regulującym wskazaną problematykę jest Ustawa z dnia 30 czerwca 2000 r. – Prawo własności przemysłowej¹⁰, która swoim zakresem obejmuje prawie cały obszar własności przemysłowej z wyjątkiem przepisów poświęconych zwalczaniu nieuczciwej konkurencji¹¹ oraz przepisów regulujących działalność zawodową w zakresie ochrony własności przemysłowej¹². W odniesieniu do pierwszego wyjątku ustawa przewiduje niezależność ochrony prawa własności przemysłowej od kwestii zwalczania nieuczciwej konkurencji, przyjmuje się bowiem, że jej zwalczanie reguluje odrębna ustawa, tj. Ustawa z dnia 16 kwietnia 1993 r. o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji¹³. Poza zakresem prawa własności przemysłowej znajdują się również przepisy poświęcone działalności rzeczników patentowych, którzy są władni występować oraz reprezentować strony w postępo-

⁷ Akt sztokholmski zmieniający Konwencję paryską o ochronie własności przemysłowej z dnia 20 marca 1883 r., zmienioną w Brukseli dnia 14 grudnia 1900 r., w Waszyngtonie dnia 2 czerwca 1911 r., w Hadze dnia 6 listopada 1925 r., w Londynie dnia 2 czerwca 1934 r., w Lizbonie dnia 31 października 1958 r., sporządzony w Sztokholmie dnia 14 lipca 1967 r., Dz.U. 1975 nr 9 poz. 51.

⁸ A. SZEWC, G. JYŻ, *Prawo własności przemysłowej*, Warszawa 2011, s. 2

⁹ F. ZOLL, *Wstęp*, [w:] A. PONIKŁO, J. GUTOWSKI, *Polskie prawo patentowe. Rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 22 marca 1928 r. o ochronie wynalazków, wzorów i znaków towarowych. Komentarz*, Warszawa 1935, s. 3.

¹⁰ T.j. Dz.U. 2013 poz. 1410 z późn. zm.; t.j. Dz.U. 2017 poz. 776.

¹¹ Zgodnie z postanowieniami Konwencji paryskiej zwalczanie nieuczciwej konkurencji jest elementem prawa własności przemysłowej. W polskim systemie prawnym obowiązują odrębne regulacje z tego zakresu. Uznaje się, że jest to uzasadnione systemowo, a także ze względu na zakres przedmiotowy tych dwóch reżimów prawnych. Powszechnie jednak przyjmuje się, że prawo własności przemysłowej powinno być rozumiane szeroko, obejmując również zwalczanie nieuczciwej konkurencji.

¹² A. SZEWC, G. JYŻ, *Prawo własności...*, s. 18.

¹³ T.j. Dz.U. 2003 nr 153 poz. 1503 z późn. zm.

waniu przed Urzędem Patentowym Rzeczypospolitej Polskiej, sądami i organami orzekającymi w sprawach własności przemysłowej. Kwestia ta jest uregulowana w Ustawie z dnia 11 kwietnia 2001 r. o rzecznikach patentowych¹⁴.

Prawo własności przemysłowej określa przede wszystkim zespół norm prawnych regulujących stosunki związane z powstaniem, treścią, zmianą, ustaniem oraz ochroną praw podmiotowych wobec określonych dóbr niematerialnych, korzystaniem oraz obrotem wskazanymi dobrami, a także kwestie uzyskania oraz utrzymania ochrony prawnej. Można więc powiedzieć, że regulacja ta obejmuje nie tylko zagadnienia materialne, tj. prawa i obowiązki stron, ale także zagadnienia procesowe, tj. procedury, jak również przepisy ustrojowe i organizacyjne dotyczące struktury UPRP¹⁵.

2. Przedmioty własności przemysłowej

2.1. Podstawowe informacje

Wspólną cechą przedmiotów własności przemysłowej jest ich niematerialny charakter, gdyż przynależą one do kategorii tzw. *res incorporales*, czyli dóbr niematerialnych mających byt prawny odrębny od rzeczy, w których znajdują ucieleśnienie¹⁶. Przedmiotami własności przemysłowej są:

- 1) rozwiązania techniczne – wynalazki oraz wzory użytkowe;
- 2) rozwiązania estetyczne – wzory przemysłowe;
- 3) oznaczenia towarów lub usług – znaki towarowe oraz oznaczenia geograficzne;
- 4) rozwiązania techniczno-organizacyjne, organizacyjne, informacyjne – projekty racjonalizatorskie;
- 5) struktury fizyczne półprzewodników – topografie układów scalonych¹⁷.

Ze względu na funkcję i rolę, jaką pełnią w obrocie, można je podzielić na dwie zasadnicze grupy:

- 1) projekty wynalazcze, które służą przede wszystkim do wytwarzania wyrobów lub świadczenia usług wedle określonych rozwiązań odnoszących się do konstrukcji, zewnętrznych postaci tych wyrobów albo sposobów postępowania. Do tej grupy należą wynalazki, wzory użytkowe, wzory przemysłowe, topografie układów scalonych oraz projekty racjonalizatorskie.

¹⁴ T.j. Dz.U. 2016 poz. 221.

¹⁵ A. SZEWC, G. JYŻ, *Prawo własności...*, s. 5.

¹⁶ Ibidem, s. 58.

¹⁷ Ibidem, 59.

- 2) oznaczenia towarów lub usług, które wskazują na proveniencję, czyli pochodzenie od określonego przedsiębiorcy lub miejsca. Do tej grupy przedmiotów zalicza się znaki towarowe oraz oznaczenia geograficzne¹⁸.

2.2. Wynalazek

W ustawie Prawo własności przemysłowej nie ma legalnej definicji wynalazku. Wskazano jedynie, kiedy przyznawane są tzw. patenty na wynalazki. Patenty udziela się – bez względu na dziedzinę techniki – na wynalazki, które są nowe, posiadają poziom wynalazczy i nadają się do przemysłowego stosowania. Zatem wynalazek można by zdefiniować jako każde rozwiązanie techniczne, które posiada te właśnie cechy. Nie ulega wątpliwości, że cechą zasadniczą wynalazków jest nowatorskość danego rozwiązania technicznego, połączona z wiedzą i wyobraźnią samego twórcy. Mając to na względzie, wyróżnia się cztery główne kategorie wynalazków:

- produkty, np. związek chemiczny, środek farmaceutyczny, mydło, farba, maść;
- urządzenia, np. narzędzia, aparaty, maszyny;
- sposoby, np. sposoby wytwarzania czegoś;
- zastosowania, czyli wykorzystanie znanego produktu (substancji lub mieszanin stanowiących część stanu techniki) do osiągnięcia szczególnego efektu, np. nowego sposobu leczenia¹⁹.

W celu uzyskania ochrony wynalazek musi posiadać tzw. zdolność patentową, w ramach której ocenia się pozytywne przesłanki, takie jak:

- techniczny charakter;
- nowość;
- poziom wynalazczy oraz
- przemysłową stosowalność rozwiązania.

Techniczny charakter posiadają rozwiązania, które dotyczą jakiegoś technicznego problemu, odnoszą się do jednej z dziedzin techniki, wnoszą jakiś wkład techniczny do dziedziny techniki, której dotyczą, a także są scharakteryzowane przez cechy techniczne, dzięki którym istota rozwiązania może być chroniona²⁰.

¹⁸ Ibidem, s. 57 i nast.; A. GRZYWIŃSKA, S. OKOŃ, *Marki, wynalazki, wzory użytkowe. Ochrona własności przemysłowej*, Gliwice 2010, s. 26.

¹⁹ A. NOWICKA, M. POŹNIAK-NIEDZIŁSKA, U. PROMIŃSKA, H. ŻAKOWSKA-HENZLER, *Prawo własności przemysłowej*, Warszawa 2005, s. 42.

²⁰ *Poradnik wynalazczy. Procedury zgłoszeniowe w systemie krajowym, europejskim i międzynarodowym*, red. A. PYRŻA, Warszawa 2009, s. 86–87. Poradnik dostępny na stronie www.uprp.pl (dostęp: 1.10.2016).

Brak technicznego charakteru rozwiązania powoduje, że zgłoszenie nie jest rozpatrywane pod względem oceny pozostałych przesłanek²¹.

Polskie prawo własności przemysłowej ujmuje nowość jako nowość obiektywną, światową i formalną²². Wynalazek jest nowy, jeśli nie stanowi części stanu techniki. Pojęcie „stan techniki” generalnie odnosi się do wiedzy technicznej, powszechnie dostępnej na całym świecie w chwili, w której ocenia się nowość wynalazku. Stanem techniki jest wszystko to, co przed datą, według której oznacza się pierwszeństwo do uzyskania patentu (z reguły jest to data zgłoszenia wynalazku do ochrony), zostało udostępnione do wiadomości powszechnej w formie pisemnego lub ustnego opisu przez stosowanie, wystawienie lub ujawnienie w inny sposób. Za będące częścią stanu techniki uważa się również informacje zawarte w zgłoszeniu wynalazku lub wzoru użytkowego, korzystające z wcześniejszego pierwszeństwa, nieudostępnione do wiadomości powszechnej, ale ogłoszone w sposób określony w ustawie²³.

Wynalazek posiada poziom wynalazczy (nieoczywistość), jeśli dla specjalisty z danej dziedziny nie wynika on wprost ze stanu techniki. Oznacza to, że wynalazek musi być nieoczywisty dla eksperta. Celem tej przesłanki jest zapewnienie gwarancji udzielania wyłączności tylko rozwiązaniom twórczym, pomysłowym i nieszablonowym, których nie da się z łatwością wywieść z tego, co jest już powszechnie znane²⁴.

Wynalazek uważany jest za nadający się do przemysłowego stosowania, jeżeli dzięki niemu może być uzyskiwany wytwór lub wykorzystywany sposób, w rozumieniu technicznym, w jakiegokolwiek działalności przemysłowej, nie wyłączając rolnictwa. Efekt wykorzystania wynalazku nie może być jedynie czysto teoretyczny. Uzyskany rezultat musi być powtarzalny²⁵.

Biorąc pod uwagę istotę wynalazku, przyjmuje się, że nie każde rozwiązanie może być wynalazkiem w świetle przepisów ustawy Prawo własności przemysłowej. Wskazano, że nie mogą być wynalazkiem w szczególności:

- 1) odkrycia, teorie naukowe i metody matematyczne;
- 2) wytwory o charakterze estetycznym;
- 3) plany, zasady i metody dotyczące działalności umysłowej lub gospodarczej oraz gier;
- 4) wytwory, których niemożliwość wykorzystania może być wykazana w świetle powszechnie przyjętych i uznanych zasad nauki;

²¹ Wyrok WSA w Warszawie z dnia 25 lutego 2009 r., sygn. akt VI SA/Wa 2338/08, LEX nr 520152.

²² A. SZEW, G. JYŻ, *Prawo własności...*, s. 66.

²³ E. NOWIŃSKA, U. PROMIŃSKA, M. DU VALL, *Prawo własności przemysłowej*, Warszawa 2011, s. 31–33. Zob. również M. Ożóg, *Zmiany w polskim prawie patentowym po nowelach do ustawy – Prawo własności przemysłowej z 24.07.2015 r. i 11.09.2015 r.*, „Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Jagiellońskiego, Prace z Prawa Własności Intelektualnej” 2016, z. 131.

²⁴ Ibidem, s. 36 i nast.; A. GRZYWIŃSKA, S. OKOŃ, *Marki, wynalazki, wzory...*, s. 28.

²⁵ E. NOWIŃSKA, U. PROMIŃSKA, M. DU VALL, *Prawo własności...*, 2011, s. 41–42.

- 5) wytwory lub sposoby, których:
- a) możliwość wykorzystania nie może zostać wykazana lub
 - b) wykorzystanie nie przyniesie rezultatu spodziewanego przez zgłaszającego
- w świetle powszechnie przyjętych i uznanych zasad nauki;
- 6) programy komputerowe;
- 7) przedstawienie informacji.
- Zgodnie z ustawą Prawo własności przemysłowej patentów nie udziela się na:
- wynalazki, których wykorzystywanie byłoby sprzeczne z porządkiem publicznym lub dobrymi obyczajami; nie uważa się za sprzeczne z porządkiem publicznym korzystanie z wynalazku tylko dlatego, że jest zabronione przez prawo;
 - odmiany roślin lub rasy zwierząt oraz czysto biologiczne sposoby hodowli roślin lub zwierząt, tj. sposoby hodowli w całości składające się ze zjawisk naturalnych, takich jak krzyżowanie lub selekcjonowanie; przepis ten nie ma zastosowania do mikrobiologicznych sposobów hodowli ani do wytworów uzyskiwanych takimi sposobami;
 - sposoby leczenia ludzi i zwierząt metodami chirurgicznymi lub terapeutycznymi oraz sposoby diagnostyki stosowane na ludziach lub zwierzętach; przepis ten nie dotyczy produktów, a w szczególności substancji lub mieszanin stosowanych w diagnostyce lub leczeniu.

Wyróżnia się również kategorię tzw. wynalazku tajnego. Wynalazek dokonany przez obywatela polskiego może być uznany za tajny, jeżeli dotyczy obronności państwa lub bezpieczeństwa państwa. Wynalazkiem tajnym jest wynalazek stanowiący informację niejawną, której nadano klauzulę: „ściśle tajne”, „tajne”, „poufne” lub „zastrzeżone”. O tajności wynalazku dotyczącego obronności lub bezpieczeństwa państwa postanawiają odpowiednio: Minister Obrony Narodowej, minister właściwy do spraw wewnętrznych lub Szef Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego. Prawo do uzyskania patentu na wynalazek tajny przechodzi za odszkodowaniem na rzecz Skarbu Państwa, którego wysokość określa się co do zasady według wartości rynkowej wynalazku²⁶. W tym kontekście istotne jest również zwrócenie uwagi na konieczność uprzedniego zgłoszenia rozwiązania technicznego do UPRP ze względu na potrzebę realizowania przez państwo kontroli nad rozwiązaniami, które mogłyby podlegać procedurze utajnienia. Zgodnie z obecnymi przepisami osoba mająca siedzibę lub miejsce zamieszkania w Rzeczypospolitej Polskiej może dokonać zgłoszenia wynalazku w celu uzyskania ochrony za granicą dopiero po dokonaniu zgłoszenia tego wynalazku w Urzędzie Patentowym.

²⁶ Podobną regulację przewidziano w przypadku wzorów użytkowych. Szczegółowe kwestie związane z procedurą utajnienia szczególnych rozwiązań technicznych zawarto w rozporządzeniu Rady Ministrów z dnia 23 lipca 2002 r. w sprawie wynalazków i wzorów użytkowych dotyczących obronności lub bezpieczeństwa Państwa, Dz.U. nr 123 poz. 1056.

W przypadku wynalazków możliwe jest dokonanie tzw. konwersji zgłoszenia wynalazku na wniosek o udzielenie prawa ochronnego na wzór użytkowy. Zamiana ta dopuszczalna jest wyłącznie na wniosek zainteresowanego. Zazwyczaj uprawnienie to jest wykorzystywane w sytuacji, gdy występuje niskie prawdopodobieństwo uzyskania patentu, np. ze względu na brak poziomu wynalazczego. Wniosek o przekształcenie zgłoszenia może być złożony w toku rozpatrywania zgłoszenia wynalazku lub w okresie 2 miesięcy od daty uprawomocnienia się decyzji o odmowie udzielenia patentu. Takie zgłoszenie wzoru użytkowego uważa się za dokonane w dniu zgłoszenia wynalazku²⁷.

2.3. Wzór użytkowy

W doktrynie tę grupę dóbr niematerialnych określa się mianem tzw. małych wynalazków, wykazują się one bowiem dużym podobieństwem wobec innych rozwiązań technicznych, jakimi są wynalazki²⁸. Wzorem użytkowym jest nowe i użyteczne rozwiązanie o charakterze technicznym, dotyczące kształtu, budowy lub zestawienia przedmiotu o trwałej postaci.

W celu uzyskania ochrony wzór użytkowy musi wykazywać się tzw. zdolnością ochronną, w ramach której ocenia się przede wszystkim przesłankę:

- nowości;
- użyteczności;
- technicznego charakteru oraz
- wymogu posiadania trwałej postaci wzoru²⁹.

W porównaniu z wynalazkiem wzór użytkowy nie musi wykazywać się poziomem wynalazczym.

Nowość, podobnie jak w przypadku wynalazku, oceniana jest w skali światowej i oznacza, że wzór uważa się za nowy, jeśli nie stanowi części stanu techniki. Wzorem użytkowym może być rozwiązanie techniczne dotyczące określonego przedmiotu, mimo że rozwiązanie jako takie jest już znane, ale nie w kontekście kształtu, budowy lub zestawienia produktu ucieleśniającego wzór³⁰. Oceny dokonuje się przede wszystkim przez pryzmat użyteczności.

Użyteczność, inaczej poręczność, rozwiązania ma w swoim założeniu ułatwić posługiwanie się przedmiotem, a także zwiększyć jego funkcjonalność. Umożli-

²⁷ P. KOSTAŃSKI, [w:] *Prawo własności przemysłowej. Komentarz*, red. Idem, Warszawa 2010, s. 252–254.

²⁸ A. MICHALAK, *Znaczenie decyzji Urzędu Patentowego dla rozstrzygnięcia kolizji pomiędzy prawami własności przemysłowej a prawami osób trzecich*, „Monitor Prawniczy” 2007, nr 13, s. 719.

²⁹ E. NOWIŃSKA, U. PROMIŃSKA, M. DU VALL, *Prawo własności...*, 2007, s. 80 i nast.

³⁰ *Prawo własności...*, s. 429; E. NOWIŃSKA, U. PROMIŃSKA, M. DU VALL, *Prawo własności...*, 2011, s. 110.

wia zaspokajanie określonej potrzeby dotychczas niezaspokojonej lub też zaspokaja tę potrzebę w większym stopniu, niż to było możliwe za pomocą dotychczas istniejących przedmiotów tego samego rodzaju. Wzór użytkowy uważa się za użyteczny, jeśli pozwala on na osiągnięcie celu mającego praktyczne znaczenie przy wytwarzaniu lub korzystaniu z różnych wyrobów³¹.

Trzecia przesłanka dotyczy technicznego charakteru. Wzór użytkowy, podobnie jak wynalazek, jest rozwiązaniem technicznym. Uwagi poczynione wobec wynalazków zachowują swoją aktualność, z zastrzeżeniem, że wzorami użytkowymi mogą być wyłącznie rozwiązania konstrukcyjne dotyczące kształtu, budowy lub zestawienia przedmiotu o trwałej postaci³².

Wzór użytkowy musi również spełniać wymóg trwałej postaci. Może nim być wyłącznie rozwiązanie techniczne dotyczące indywidualnie określonego przedmiotu, a więc przedmiotu materialnego o trwałej postaci. Innymi słowy, wzór użytkowy to tylko takie rozwiązanie techniczne, które związane jest z przedmiotem materialnym ukształtowanym przestrzennie, tj. obiektem trójwymiarowym³³.

2.4. Wzór przemysłowy

Wzory przemysłowe odgrywają ogromną rolę przy podejmowaniu decyzji dotyczących postrzegania nowych produktów. Niejednokrotnie wpływają korzystnie na zainteresowanie wyrobem, podnosząc jednocześnie wartość samego towaru. Wzorem przemysłowym jest nowa i posiadająca indywidualny charakter postać wytworu lub jego części, nadana mu w szczególności przez cechy linii, konturów, kształtów, kolorystykę, fakturę lub materiał wytworu oraz jego ornamentację. Wzory przemysłowe są wobec tego rozwiązaniami estetycznymi, które wzbogacają wzornictwo przemysłowe³⁴.

W celu uzyskania ochrony wzór przemysłowy musi wykazywać się tzw. zdolnością rejestrową, w ramach której ocenia się przede wszystkim:

- postać wytworu lub jego części;
- przesłankę nowości, a także
- jego indywidualny charakter.

Wzór przemysłowy musi dotyczyć postaci wytworu lub jego części, czyli musi odnosić się do zewnętrznych elementów wytworu. Wytworem jest każdy przedmiot wytworzony w sposób przemysłowy lub rzemieślniczy, obejmujący w szczególności opakowanie, symbole graficzne oraz kroje pisma typograficznego, z wyłączeniem programów komputerowych. Za wytwór uważa się także

³¹ *Prawo własności...*, s. 429.

³² A. SEWEC, G. JYŻ, *Prawo własności...*, s. 98.

³³ E. NOWIŃSKA, U. PROMIŃSKA, M. DU VALL, *Prawo własności...*, 2011, s. 104–105; A. TISCHNER, [w:] *Prawo własności przemysłowej...*, s. 526 i nast.

³⁴ Wyrok NSA z dnia 20 marca 2007 r., II GSK 276/06, LEX nr 321281.

przedmiot składający się z wielu wymiennalnych części składowych umożliwiających jego rozłożenie i ponowne złożenie (wytwór złożony); wymiennalną część składową wytworu złożonego, jeżeli po jej włączeniu do wytworu złożonego pozostaje ona widoczna w trakcie jego zwykłego używania, przez które rozumie się każde używanie, z wyłączeniem konserwacji, obsługi lub naprawy.

Wzór przemysłowy uważa się za nowy, jeżeli przed datą, według której oznacza się pierwszeństwo do uzyskania prawa z rejestracji, nie został on udostępniony publicznie (wzór wcześniej nieujawniony) albo jeśli wcześniej nie został udostępniony publicznie żaden identyczny wzór (wzór niemający identycznego poprzednika). Wzór uważa się za identyczny z wystawionym publicznie także wówczas, gdy różni się od niego nieistotnymi szczegółami³⁵.

Wzór przemysłowy odznacza się indywidualnym charakterem, jeżeli ogólne wrażenie, jakie wywołuje na zorientowanym (rozeznanym) użytkowniku, różni się od ogólnego wrażenia wywołanego na nim przez wcześniej udostępniony wzór. Biorąc pod uwagę określone wytyczne, można przyjąć, że kluczowa jest całościowa ocena wzoru dokonywana przede wszystkim przez osobę, która używa danego produktu w sposób stały, a zatem zorientowanego użytkownika posiadającego wiedzę z danej dziedziny wzornictwa przemysłowego³⁶.

Ochrony nie udziela się na wzory przemysłowe, których wykorzystywanie byłoby sprzeczne z porządkiem publicznym lub dobrymi obyczajami, przy czym korzystanie z wzoru przemysłowego nie uważa się za sprzeczne z porządkiem publicznym tylko dlatego, że jest zabronione przez prawo. Wyłączone spod rejestracji są także wzory przemysłowe zawierające elementy niezwykle delikatne, w szczególności zawierające elementy o charakterze religijnym, patriotycznym lub kulturowym, których używanie obrażałoby uczucia religijne, patriotyczne lub tradycję narodową; oznaczenia państwowe, m.in. narodowe zawierające symbole Rzeczypospolitej Polskiej, oznaczenia związane z obronnością czy te będące polskimi orderami lub odznaczeniami, czy też inne oznaczenia, które zawierają chronione symbole obcych państw, organizacji międzynarodowych bądź inne oznaczenia urzędowo uznane.

2.5. Znak towarowy

Znakiem towarowym może być każde oznaczenie, które jest możliwe do przedstawienia w sposób graficzny, jeżeli nadaje się ono do odróżnienia towarów jednego przedsiębiorstwa od towarów innego przedsiębiorstwa. Znakiem towarowym może być w szczególności wyraz, rysunek, ornament, kompozycja

³⁵ *Prawo własności...*, s. 381–382.

³⁶ J. SIEŃCZYŁO-CHLABICZ, *Przesłanki zdolności rejestrowej wzoru przemysłowego*, „Zeszyty Naukowe Sądownictwa Administracyjnego” 2011, nr 3, s. 71–73; K. CZUB, *Wzory przemysłowe – nowa kategoria dóbr niematerialnych?*, „Gdańskie Studia Prawnicze” 2003, nr 1.

kolorystyczna, forma przestrzenna, w tym forma towaru lub opakowania, a także melodia lub inny sygnał dźwiękowy. Jako że katalog ten ma charakter otwarty, można wyróżnić różne kategorie znaków towarowych: słowne, graficzne, słowno-graficzne (kombinowane), przestrzenne, dźwiękowe, a nawet znaki nietypowe, jak znaki smakowe czy zapachowe.

Wyróżnia się wiele klasyfikacji znaków towarowych. Ze względu na kryterium charakteru i skuteczności oddziaływania znaku na nabywców można wyróżnić znaki towarowe:

- 1) powszechnie znane (tzw. znaki notoryjne) – są to znaki dostatecznie dobrze utrwalone w świadomości odbiorców, umożliwiające identyfikowanie towaru lub usługi z określonym źródłem. Charakter notoryjny znaku zastępuje rejestrację oznaczenia i pozwala chronić oznaczenie niezależnie od przyznanego tytułu prawnego³⁷;
- 2) renomowane – są to oznaczenia symbolizujące określoną jakość. W ich przypadku źródłem ochrony jest dodatkowa wartość reprezentowana przez oznaczenie – jakość, reputacja, dobra opinia³⁸;
- 3) sławne – są to znaki towarowe powszechnie znane, które są jednocześnie znakami renomowanymi. Charakteryzuje je wybitna notoryczność, unikatowość, oryginalność oraz specjalne uznanie dla samego znaku. Sławę znaku ocenia się z perspektywy społeczeństwa jako ogółu, a nie tylko w ramach konkretnej grupy nabywców danego produktu³⁹.

Głównym celem znaku towarowego jest możliwość zastąpienia (substytucji) jakiegoś przedmiotu lub stanu rzeczy⁴⁰. Ma on zatem pełnić rolę komunikatora między przedsiębiorcą a wrażeniami odbiorcy. Natomiast jego twórczy charakter w rozumieniu prawa autorskiego odgrywa drugorzędne znaczenie⁴¹. Wymienia się w zasadzie trzy zasadnicze funkcje, które można przypisać znakowi towarowemu: wyróżniającą (będącą najstarszą i podstawową) oraz dwie pochodne: gwarancyjną oraz reklamową. Główną funkcją znaku towarowego jest odróżnianie tych samych towarów lub usług pochodzących od różnych przedsiębiorców. Uzupeł-

³⁷ E. WOJCIESZKO-GLUSZKO, *Ochrona prawna znaków towarowych powszechnie znanych w prawie polskim na tle porównawczym*, „Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Jagiellońskiego, Prace z Wynalazczości i Ochrony Własności Intelektualnej” 1995, z. 65, s. 15; E. WALISZKO, R. GOLAT, *Znaki towarowe*, Bydgoszcz–Warszawa 2006, s. 262.

³⁸ U. PROMIŃSKA, *Prawo z rejestracji znaku towarowego. Treść i naruszenie*, Łódź 1994, s. 37; także J. PIOTROWSKA, *Renomowane znaki towarowe i ich ochrona*, Warszawa 2001.

³⁹ J. PIOTROWSKA, *Renomowane znaki towarowe...*, s. 26–27; E. WOJCIESZKO-GLUSZKO, *Ochrona prawna znaków...*, s. 17.

⁴⁰ J. KOCZANOWSKI, *Funkcje i ochrona prawna znaków towarowych*, „Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Jagiellońskiego, Prace z Wynalazczości i Ochrony Własności Intelektualnej” 1976, z. 8, s. 21.

⁴¹ J. BŁEŻYŃSKA-WYSOCKA, *Użycie utworu w znaku towarowym jako pole eksploatacji*, „Przegląd Ustawodawstwa Gospodarczego” 2008, nr 2, s. 13; M. TRZEBIATOWSKI, *Słowny znak towarowy jako utwór prawnoautorski*, „Głosa” 2011, nr 1.

nieniem tej funkcji jest funkcja pochodzenia, która jest zrealizowana wtedy, gdy nabywca zwiąże dany towar bezpośrednio z przedsiębiorstwem⁴².

Istotną cechą znaków towarowych jest ponadto ich specjalizacja (tzw. zasada specjalizacji), która oznacza, że rejestracji znaku dokonuje się w stosunku do konkretnego towaru lub usługi⁴³. Zasada specjalizacji gwarantuje uprawnionemu ochronę przed niepożądanymi działaniami konkurentów jedynie w stosunku do towarów lub usług podobnych lub tożsamyh z jego zakresem rejestracji, co oznacza, że poza zakresem ochrony pozostaje używanie znaku w stosunku do towarów lub usług niepodobnych⁴⁴. Zasada specjalizacji nie dotyczy znaków renomowanych, które są chronione poza zakresem specjalizacji.

Znak towarowy musi wykazywać się tzw. zdolnością rejestrową, na którą wpływ ma wiele czynników, w tym przeszkody udzielania prawa ochronnego – tzw. przeszkody rejestracji, a także zdolność odróżniania oraz odróżniająca znaku towarowego.

W ustawie Prawo własności przemysłowej określono katalog przeszkód rejestracji, które uniemożliwiają uzyskanie prawa ochronnego. Wprowadzone przeszkody rejestracji można podzielić na:

- 1) bezwzględne, badane z urzędu, bowiem odnoszą się do samego oznaczenia zgłoszonego do rejestracji;
- 2) względne, mające charakter relatywny, tzn. zależny od istnienia innych oznaczeń, które wcześniej zostały zarejestrowane lub zgłoszone, dlatego też mogą stanowić podstawę tzw. sprzeciwu wnoszonego przez uprawnionych do wcześniejszego znaku towarowego lub uprawnionych z wcześniejszego prawa osobistego lub majątkowego⁴⁵.

Zgodnie z obecną regulacją nie udziela się prawa ochronnego na oznaczenie, które przede wszystkim:

- 1) nie może być znakiem towarowym, bowiem nie wykazuje się zmysłową postrzegalnością, jednolitością, samoistością bądź też nie nadaje się do graficznego przedstawienia;
- 2) nie nadaje się do odróżniania w obrocie towarów, dla których zostało zgłoszone;
- 3) jest oznaczeniem opisowym, bowiem składa się wyłącznie z elementów mogących służyć w obrocie do wskazania w szczególności rodzaju towaru, jego

⁴² J. KOCZANOWSKI, *Funkcje i ochrona prawna...*, s. 49–69.

⁴³ A. PONIKŁO, J. GUTOWSKI, *Polskie prawo patentowe...*, s. 178. Do sporządzania wykazu towarów i/lub usług stosuje się Porozumienie nicejskie dotyczące międzynarodowej klasyfikacji towarów i usług dla celów rejestracji znaków, podpisane w Nicei dnia 15 czerwca 1957 r., zrewidowane w Sztokholmie dnia 14 lipca 1967 r. i w Genewie dnia 13 maja 1977 r. oraz zmienione dnia 28 września 1979 r., Dz.U. 2003 nr 63 poz. 583.

⁴⁴ U. PROMIŃSKA, *Prawo z rejestracji znaku...*, s. 53–54.

⁴⁵ J. MORDWIŁKO-OSAIDA, *Znak towarowy. Bezwzględne przeszkody rejestracji*, Warszawa 2009, s. 78.

- pochodzenia, jakości, ilości, wartości, przeznaczenia, sposobu wytwarzania, składu, funkcji lub przydatności;
- 4) składa się wyłącznie z elementów, które weszły do języka potocznego lub są zwyczajowo używane w uczciwych i utrwalonych praktykach handlowych;
 - 5) stanowi kształt towaru, który jest uwarunkowany wyłącznie jego naturą, jest niezbędny do uzyskania efektu technicznego lub zwiększa znacznie wartość towaru;
 - 6) zostało zgłoszone w złej wierze;
 - 7) jest sprzeczne z porządkiem publicznym lub dobrymi obyczajami;
 - 8) zawiera element będący symbolem, w szczególności o charakterze religijnym, patriotycznym lub kulturowym, którego używanie obrażałoby uczucia religijne, patriotyczne lub tradycję narodową;
 - 9) jest oznaczeniem państwowym, w tym oznaczeniem narodowym zawierającym symbol Rzeczypospolitej Polskiej (godło, barwy lub hymn), oznaczeniem związanym z obronnością czy też wpisującym się w kategorię polskich orderów lub odznaczeń; jest oznaczeniem zagranicznym zawierającym symbol (herb, flagę, godło) obcego państwa, organizacji międzynarodowej lub przyjęte w obcym państwie urzędowe oznaczenia;
 - 10) ze swojej istoty może wprowadzać odbiorców w błąd, w szczególności co do charakteru, jakości lub pochodzenia geograficznego towaru;
 - 11) narusza cudze prawa wynikające z tzw. przeszkód względnych.

W celu uzyskania ochrony oznaczenie badane jest także pod kątem tzw. zdolności odróżniającej rozpatrywanej w powiązaniu z konkretnie zgłoszonymi towarami lub usługami⁴⁶. Istotne jest rozważenie, czy dane oznaczenie może zindywidualizować dany towar lub usługę na rynku wśród towarów lub usług tego samego rodzaju, jednakże pochodzących od różnych przedsiębiorców⁴⁷. Zdolność odróżniająca znaku towarowego może mieć charakter pierwotny, wynikający z samej natury oznaczenia, które jest oryginalne, niepowtarzalne, lub wtórny, nabyty poprzez używanie danego oznaczenia w obrocie gospodarczym⁴⁸. Istotne jest, by poprzez używanie oznaczenia stało się ono nośnikiem informacji o pochodzeniu towaru⁴⁹. Dotyczy to przede wszystkim oznaczeń niedystynktywnych, a także oznaczeń opisowych, które przekazują jedynie informacje o cesze towaru.

⁴⁶ Ibidem, s. 191.

⁴⁷ R. SKUBISZ, *Prawo znaków towarowych. Komentarz*, Warszawa 1997, s. 55.

⁴⁸ R. SKUBISZ, *Zdolność odróżniająca znaku towarowego w prawie europejskim i prawie polskim*, [w:] *Sądownictwo administracyjne gwarantem wolności i praw obywatelskich 1980–2005*, red. J. GÓRAL, R. HAUSER, J. TRZCIŃSKI, Warszawa 2005, s. 387.

⁴⁹ Wyrok WSA w Warszawie z dnia 8 czerwca 2005 r., sygn. akt VI SA/Wa 2241/04, LEX nr 841278; wyrok WSA w Warszawie z dnia 18 marca 2004 r., sygn. akt II SA 3170/02, LEX nr 697784.

2.6. Oznaczenie geograficzne

Oznaczeniami geograficznymi są oznaczenia słowne odnoszące się bezpośrednio lub pośrednio do nazwy miejsca, miejscowości, regionu lub kraju (terenu), które identyfikują towar jako pochodzący z tego terenu, jeżeli określona jakość, dobra opinia lub inne cechy towaru są przypisywane przede wszystkim pochodzeniu geograficznemu tego towaru. Na zagraniczne oznaczenia geograficzne można uzyskać w Polsce ochronę tylko wówczas, gdy oznaczenie korzysta z ochrony w kraju jego pochodzenia.

Generalnie oznaczenia geograficzne dzielą się na:

- oznaczenia zwykłe, które nie wskazują na szczególną jakość towaru, tylko na miejsce jego pochodzenia; ochrona przysługuje przede wszystkim na podstawie ustawy o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji;
- oznaczenia kwalifikowane, które wskazują na pochodzenie oraz na szczególne cechy towaru związane z miejscem jego pochodzenia; są chronione na gruncie ustawy Prawo własności przemysłowej⁵⁰.

W odróżnieniu od znaków towarowych oznaczenia geograficzne mogą być wyłącznie oznaczeniami słownymi, zarejestrowanymi dla jednego towaru⁵¹. Podobnie jak znaki towarowe oznaczenia geograficzne wskazują proveniencję produktu opatrzonego danym symbolem, przy czym celem oznaczeń geograficznych jest wskazanie nie tyle producenta, co regionu powstania. Jest to konsekwencja istoty oznaczeń geograficznych, które powinny wskazywać na szczególny związek jakości, reputacji i innych cech towaru z pochodzeniem z danego obszaru⁵².

W świetle ustawy Prawo własności przemysłowej oznaczeniami geograficznymi są:

- nazwy regionalne – wskazują towary pochodzące z określonego terenu; swojemu pochodzeniu zawdzięczają swoje szczególne właściwości wynikające z oddziaływania środowiska geograficznego obejmującego łącznie czynniki naturalne oraz ludzkie, których wytworzenie lub przetworzenie następuje na tym terenie;
- oznaczenia pochodzenia – służą do wyróżniania towarów pochodzących z określonego terenu oraz posiadają właściwości lub cechy szczególne, które przypisywane są ich pochodzeniu geograficznemu, czyli terenowi, gdzie zostały wytworzone lub przetworzone⁵³.

⁵⁰ E. NOWIŃSKA, [w:] *System Prawa Prywatnego*, t. 14B: *Prawo własności przemysłowej*, red. R. SKUBISZ, Warszawa 2012, s. 1377–1384.

⁵¹ R. SKUBISZ, *Ochrona geograficznych oznaczeń pochodzenia w prawie wspólnotowym i polskim*, „Europejski Przegląd Sądowy” 2006, nr 2, s. 15.

⁵² E. MARCJONIAK, *Oznaczenia geograficznego pochodzenia towarów i usług oraz ich ochrona*, „Radca Prawny” 2003, nr 5, s. 65.

⁵³ *Prawo własności...*, s. 534–538.

Przez oznaczenia geograficzne rozumie się także oznaczenia stosowane dla towarów, które są wytworzone z surowców lub półproduktów pochodzących z określonego terenu, większego niż teren wytworzenia lub przetworzenia towaru, jeżeli są one przygotowywane w szczególnych warunkach i istnieje system kontroli przestrzegania tych warunków. Za oznaczenia geograficzne uznaje się również, z zachowaniem warunków określonych powyżej, określenia o charakterze geograficznym nieodpowiadające dosłownie terenowi, z którego towar pochodzi, lub inne określenia używane tradycyjnie, jeżeli są one stosowane dla towarów pochodzących z danego terenu.

Nie udziela się prawa z rejestracji na oznaczenia prawdziwe w sensie dosłownym co do terenu, z którego towar pochodzi, ale które mogłyby wprowadzić nabywców w błąd, że towar pochodzi z innego słynącego z danych wyrobów terenu (tzw. oznaczenia homonimiczne). W przypadku takich oznaczeń ochrona może być przyznana, z tym że UPRP wezwie zgłaszającego, który dokonał zgłoszenia później, do dokonania w nim odpowiednich zmian pozwalających na odróżnienie go od oznaczenia zarejestrowanego lub wcześniej zgłoszonego. Nie może być udzielone prawo z rejestracji także w sytuacji, gdy dane oznaczenie w następstwie jego powszechnego używania dla oznaczenia rodzaju towarów stało się nazwą rodzajową, chyba że przemawia za tym interes publiczny bądź ochrona oznaczenia wynika z umowy międzynarodowej.

Organem właściwym w zakresie rejestracji oznaczeń geograficznych na produkty przemysłowe jest UPRP. Natomiast organem właściwym na szczeblu krajowym w zakresie rejestracji oznaczeń geograficznych na produkty rolno-spożywcze jest minister właściwy do spraw rolnictwa i rozwoju wsi.

3. Prawa wyłączne

Podstawowym sposobem ochrony własności intelektualnej jest przyznawanie jej właścicielom tzw. praw wyłącznych. Przyjmuje się, że katalog praw przyznawanych na podstawie ustawy Prawo własności przemysłowej jest katalogiem zamkniętym, obowiązuje bowiem zasada *numerus clausus* praw wyłącznych. Zgodnie z regulacją prawną wyróżnia się następujące ich rodzaje:

- patent przyznawany na wynalazek;
- prawo ochronne przyznawane na wzór użytkowy oraz znak towarowy;
- prawo z rejestracji przyznawane na wzór przemysłowy, oznaczenie geograficzne, topografię układu scalonego.

Są to prawa o charakterze bezwzględny i majątkowym. Mogą być dziedziczone, przenoszone oraz obciążane. Poza tym są skuteczne *erga omnes* oraz zasadniczo powstają na podstawie wydanej przez UPRP decyzji administracyjnej

(z wyjątkiem znaków towarowych powszechnie znanych – notoryjnych)⁵⁴. Prawo własności przemysłowej reguluje procedurę rejestracji prawa w tzw. procedurze krajowej, stąd uzyskanie prawa wyłącznego oznacza nabycie prawa wyłącznego korzystania z danego dobra niematerialnego w sposób zarobkowy lub zawodowy na całym obszarze Rzeczypospolitej Polskiej⁵⁵.

Prawa wyłączne mogą podlegać z mocy ustawy ograniczeniom: czasowym, terytorialnym, podmiotowym (personalnym), związanym ze społeczno-gospodarczym przeznaczeniem prawa czy chociażby instytucją wyczerpania prawa. Nie zmienia to jednak ich bezwzględного charakteru⁵⁶.

Zasada czasowej ochrony polega na tym, że jest ona skuteczna do czasu, aż prawa wyłączne wygasną lub zostaną unieważnione. W zależności od chronionego dobra niematerialnego zostały przyjęte odmienne okresy ochronne:

- patent jest udzielany na 20 lat od daty dokonania zgłoszenia wynalazku;
- prawo ochronne na wzór użytkowy trwa 10 lat od daty dokonania zgłoszenia;
- prawo z rejestracji na wzór przemysłowy jest udzielane na 25 lat od daty dokonania zgłoszenia, podzielone na 5-letnie okresy;
- prawo ochronne na znak towarowy trwa 10 lat, przy czym ochrona udzielana jest właściwie bez ograniczeń, uprawniony bowiem może przedłużać ochronę swego dobra na kolejne okresy 10-letnie;
- prawo z rejestracji oznaczenia geograficznego trwa bezterminowo, przy czym ochrona liczona jest od dnia wpisu do rejestru.

Prawa wyłączne są prawem terytorialnym ograniczonym granicami geograficznymi danego państwa lub regionu, w którym prawo zostało udzielone. Oznacza to, że są one nabywane w każdym państwie niezależnie od istniejących w innych państwach praw do tego samego dobra, a co za tym idzie kwestia trybu oraz sposobu uzyskania prawa, czasu trwania ochrony, a nawet treści poszczególnych praw uregulowana jest przez ustawodawstwo danego kraju⁵⁷.

W przypadku praw własności przemysłowej obowiązuje tzw. zasada wyczerpania prawa. Jest ona wyrazem kompromisu między prawem wyłącznym do danego dobra niematerialnego a swobodnym dostępem oraz obrotem produktami wprowadzonymi na rynek, które są opatrzone zarejestrowanym oznaczeniem, bądź są wykonane według cudzego prawa, np. do wynalazku. Instytucja wyczerpania polega na tym, że raz wprowadzony do obrotu przez uprawnionego lub za jego zgodą wyrób może być bez przeszkód z jego strony wykorzystywany

⁵⁴ P. KOSTAŃSKI, [w:] *Prawo własności przemysłowej...*, s. 9.

⁵⁵ K. SZCZEPANOWSKA-KOZŁOWSKA, A. ANDRZEJEWSKI, A. KUŹNICKA A. LASKOWSKA, J. OSTROWSKA, M. ŚLUSARSKA-GAJEK, J. WILCZYŃSKA-BARANIAK, *Własność intelektualna. Wybrane...*, s. 37. Zob. również: art. 63 ust. 1, art. 95 ust. 2, art. 105 ust. 2, art. 153 oraz art. 185 ust. 1 upw.

⁵⁶ A. SZEWC, G. JYŻ, *Prawo własności...*, s. 158.

⁵⁷ K. SZCZEPANOWSKA-KOZŁOWSKA, A. ANDRZEJEWSKI, A. KUŹNICKA A. LASKOWSKA, J. OSTROWSKA, M. ŚLUSARSKA-GAJEK, J. WILCZYŃSKA-BARANIAK, *Własność intelektualna. Wybrane...*, s. 29; M. ŚWIERCZYŃSKI, *Naruszenie prawa własności intelektualnej w prawie prywatnym międzynarodowym*, LEX/el. 2013.

w obrocie gospodarczym przez osoby trzecie oraz może być przedmiotem kolejnych czynności rozporządzających (sprzedaży, darowizny). Celem tej zasady nie jest wkraczanie w zakres wyłączności cudzego prawa, lecz zapewnienie swobody korzystania z danego produktu z zachowaniem obowiązujących zasad gospodarczych⁵⁸.

4. Ogólne zasady postępowania

W odróżnieniu od praw autorskich prawa własności przemysłowej powstają co do zasady w wyniku dopełnienia odpowiednich formalności oraz wydania decyzji administracyjnej przez właściwy organ państwowy⁵⁹. Postępowanie w sprawie przedmiotów własności przemysłowej jest szczególnym postępowaniem administracyjnym, które toczy się przed Prezesem UPRP. Dlatego też w sprawach nieuregulowanych w ustawie Prawo własności przemysłowej do postępowania przed UPRP stosuje się odpowiednio przepisy Kodeksu postępowania administracyjnego, z wyjątkiem przepisów o terminach załatwiania sprawy w zakresie rozpatrywania zgłoszeń dokonanych w celu uzyskania patentu, prawa ochronnego lub prawa z rejestracji.

Na gruncie ustawy Prawo własności przemysłowej wyróżnia się postępowanie zgłoszeniowe⁶⁰ oraz postępowanie rejestrowe⁶¹. To pierwsze ma charakter pełnego badania merytorycznego, w trakcie którego UPRP sprawdza, czy dane dobro niematerialne spełnia określone warunki ochrony – ma to miejsce w przypadku wynalazków oraz wzorów użytkowych. Natomiast drugie postępowanie jest ograniczonym badaniem, w trakcie którego ocenie podlega formalna poprawność złożonego zgłoszenia, co dotyczy przede wszystkim wzorów przemysłowych⁶². W przypadku znaków towarowych dotychczas istniejący system badawczy został zastąpiony nowym modelem postępowania w sprawie udzielenia praw ochronnych na znaki towarowe, tzw. systemem sprzeciwowym obowiązującym w większości państw członkowskich UE. Istotna różnica w stosunku do dotychczasowego systemu zakłada, że Urząd Patentowy RP nie jest już zobowiązany do badania z urzędu wszystkich przeszkód rejestracji, lecz tylko tych o charakterze bezwzględny. Wyłączono zatem konieczność badania kolizji pomiędzy zgłoszonym znakiem towarowym a wcześniejszymi znakami bez uprzedniego złożenia sprzeciwu przez uprawnionych. Przyjęcie systemu sprzeciwowego ma z za-

⁵⁸ K. SZCZEPANOWSKA-KOZŁOWSKA et al., *Własność intelektualna. Wybrane...*, s. 28.

⁵⁹ A. SZEWC, G. JYŻ, *Prawo własności...*, s. 160.

⁶⁰ Ibidem, s. 444 i nast.

⁶¹ Ibidem, s. 454 i nast.

⁶² A. MICHALAK, *Znaczenie decyzji Urzędu...*, s. 718 i nast.

łożenia przyczynić się do usprawnienia systemu rejestracji oraz przyspieszenia całego postępowania⁶³. Stroną w postępowaniu przed UPRP w sprawie uzyskania prawa wyłącznego jest zgłaszający. Prawo własności przemysłowej określa, kto może ubiegać się o uzyskanie prawa wyłącznego.

Prawo do uzyskania patentu na wynalazek, prawa ochronnego na wzór użytkowy, jak również prawa z rejestracji wzoru przemysłowego przysługuje co do zasady twórcy albo współtwórcom, jeśli wspólnie zrealizowali dane dobro. Natomiast w razie dokonania wynalazku, wzoru użytkowego albo wzoru przemysłowego w wyniku wykonywania przez twórcę obowiązków ze stosunku pracy albo z realizacji innej umowy, prawo to przysługuje pracodawcy lub zamawiającemu, chyba że strony ustaliły inaczej (tzw. wynalazki pracownicze).

Podmiotem uprawnionym z tytułu prawa ochronnego na znak towarowy najczęściej jest przedsiębiorca, przy czym nie ma przeciwwskazań, by podmiotem takim była również organizacja typu *non profit* (indywidualny znak towarowy)⁶⁴. Uzyskaniem prawa ochronnego może być zainteresowanych także kilka podmiotów, w tym przedsiębiorcy, którzy mogą uzyskać tzw. wspólne prawo ochronne na podstawie przyjętego przez nich regulaminu znaku. Używanie takie nie może być sprzeczne z interesem publicznym i nie może mieć na celu wprowadzenia odbiorców w błąd, w szczególności co do charakteru, przeznaczenia, jakości, właściwości lub pochodzenia towarów⁶⁵. Obok instytucji prawnej wspólnego prawa ochronnego możliwa jest również rejestracja tzw. wspólnych znaków towarowych – zwykłych oraz gwarancyjnych⁶⁶. W przypadku wspólnych znaków towarowych prawo ochronne udzielane jest nie na rzecz przedsiębiorców, lecz na rzecz odpowiednich organizacji⁶⁷.

W przypadku oznaczeń geograficznych uprawnionym do dokonania zgłoszenia oznaczenia w UPRP jest organizacja upoważniona do reprezentowania intere-

⁶³ Uzasadnienie do poselskiego projektu ustawy o zmianie ustawy – Prawo własności przemysłowej, druk sejmowy nr 3685; M. LAMPERT, *Komentarz do zmiany art. 129(1) ustawy – Prawo własności przemysłowej wprowadzonej przez Dz.U. z 2015 r. poz. 1615*, LEX/el. 2016.

⁶⁴ M. TRZEBIATOWSKI, *Użycie znaku towarowego przez stowarzyszenia non-profit – glosa do wyroku ETS z 9.12.2008 r. w sprawie C-442/07 Radetzky*, „Europejski Przegląd Sądowy” 2009, nr 9, s. 41–46.

⁶⁵ Szerzej na ten temat zob. M. TRZEBIATOWSKI, *Wspólne prawo ochronne na znak towarowy*, „Studia Prawa Prywatnego” 2010, nr 1–2, s. 191–219.

⁶⁶ Szerzej na temat konstrukcji znaków kolektywnych zob. U. Promińska, *Znaki towarowe wspólne (kolektywne)*, „Studia Prawa Prywatnego” 2010, nr 1–2, s. 221–240.

⁶⁷ Art. 136 ust. 1 upwp: Organizacja posiadająca osobowość prawną, powołana do reprezentowania interesów przedsiębiorców, może uzyskać prawo ochronne na znak towarowy przeznaczony do używania w obrocie przez tę organizację i przez zrzeszone w niej podmioty (wspólny znak towarowy).

Art. 137 ust. 1 upwp: Organizacji posiadającej osobowość prawną, która sama nie używa znaku towarowego, może być udzielone prawo ochronne na znak przeznaczony do używania przez przedsiębiorców stosujących się do zasad ustalonych w regulaminie znaku przyjętym przez uprawnioną organizację i podlegających w tym zakresie jej kontroli (wspólny znak towarowy gwarancyjny).

sów producentów, działająca na danym terenie oraz organ administracji rządowej lub samorządu terytorialnego, właściwy ze względu na teren, do którego odnosi się oznaczenie geograficzne.

W postępowaniu przed UPRP strona może działać osobiście lub przez swojego pełnomocnika, którym w sprawach własności przemysłowej może być co do zasady podmiot profesjonalny – rzecznik patentowy lub osoba świadcząca usługi transgraniczne w rozumieniu ustawy o rzecznikach patentowych. W polskim prawie wprowadzono zasadę względnego przymusu rzecznikowskiego, bowiem w przypadku osób fizycznych mających miejsce zamieszkania na terenie Polski pełnomocnikiem może być również współuprawniony, rodzice, małżonek, rodzeństwo lub zstępni strony oraz osoby pozostające ze stroną w stosunku przysposobienia. Dodatkowo w sprawach związanych z dokonywaniem i rozpatrywaniem zgłoszeń oraz utrzymywaniem ochrony znaków towarowych pełnomocnikiem może być także adwokat lub radca prawny. Natomiast osoby niemające miejsca zamieszkania lub siedziby na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej zobowiązane są do działań za pośrednictwem profesjonalnego pełnomocnika – odpowiednio rzecznika patentowego, adwokata lub radcy prawnego. Obowiązek ten nie dotyczy osób mających miejsce zamieszkania lub siedzibę na obszarze Unii Europejskiej, państwa członkowskiego Europejskiego Porozumienia o Wolnym Handlu – strony umowy o Europejskim Obszarze Gospodarczym lub Konfederacji Szwajcarskiej⁶⁸.

Data wszczęcia postępowania jest data rzeczywistego wpływu zgłoszenia do UPRP, z zachowaniem przede wszystkim formy pisemnej, przy czym możliwe jest również przesłanie zgłoszenia za pomocą telefaksu lub w postaci elektronicznej. W przypadku przesłania zgłoszenia telefaksem oryginał zgłoszenia powinien wpłynąć do UPRP w terminie 30 dni od daty nadania zgłoszenia. Termin ten nie podlega przywróceniu. Jeżeli okaże się, że zgłoszenie przesłane faksem jest nieczytelne lub nie jest tożsame z dostarczonym oryginałem, za datę zgłoszenia uznaje się dzień, w którym został dostarczony oryginał.

Zgłoszenie powinno obejmować przede wszystkim podanie zawierające co najmniej oznaczenie zgłaszającego, określenie przedmiotu zgłoszenia oraz wniosków o udzielenie prawa wyłącznego, opis ujawniający istotę dobra, niezbędne rysunki lub próbki materiału, jeśli są konieczne, a także pełnomocnictwo, jeżeli zgłaszający działa za pośrednictwem pełnomocnika. Podanie powinno być również opłacone. W przypadku wynalazków oraz wzorów użytkowych w zgłoszeniu najważniejsze są zastrzeżenia patentowe (ochronne) zawierające zespół cech technicznych niezbędnych do określenia przedmiotu wynalazku czy wzoru użytkowego. Ich celem jest jasne określenie zakresu żądanej ochrony.

Ponadto zgłaszający może skorzystać z tzw. prawa pierwszeństwa do uzyskania prawa wyłącznego. W takiej sytuacji powinien dołączyć dowód pierwszeń-

⁶⁸ T. DEMENDECKI, *Komentarz do art. 236 ustawy – Prawo własności przemysłowej*, [w:] T. DEMENDECKI et al., *Prawo własności przemysłowej. Komentarz*, LEX/el. 2015.

stwa oraz oświadczenie zgłaszającego o podstawie do korzystania z uprzedniego pierwszeństwa, jeżeli ubiega się o jego przyznanie. Pierwszeństwo do uzyskania prawa wyłącznego oznacza się co do zasady według daty zgłoszenia dobra niematerialnego w UPRP. Jest to tzw. pierwszeństwo zwykłe, zgodnie z którym data jego uzyskania – przy założeniu prawidłowego wniesienia zgłoszenia – jest tożsama z datą zgłoszenia⁶⁹. Jednakże składając podanie, zgłaszający może dodatkowo skorzystać z tzw. pierwszeństwa uprzedniego, a więc wcześniejszego niż data zgłoszenia danego dobra w UPRP. Jest to uprawnienie, które pozwala rozstrzygnąć, komu przysługuje prawo do tego samego dobra niematerialnego w sytuacji, gdy o ochronę ubiega się więcej niż jedna osoba. Istotą pierwszeństwa jest przesunięcie daty miarodajnej dla oceny zgłoszenia – z daty zgłoszenia w danym kraju na datę wcześniejszą związaną ze zgłoszeniem zagranicznym lub wystawą⁷⁰. Dzięki przepisom ustanawiającym pierwszeństwo możliwe jest uzyskanie prawa wyłącznego na to samo dobro niematerialne w wielu krajach w różnych odstępach czasu bez wpływu na ocenę zdolności danego dobra pod kątem jego ochrony.

Osoba uprawniona może powoływać się na uprzednie pierwszeństwo konwencyjne albo na pierwszeństwo z wystawy, przy czym nie dotyczy to oznaczeń geograficznych oraz topografii układów scalonych⁷¹. To pierwsze określa się według daty pierwszego prawidłowego zgłoszenia we wskazanym państwie, jeżeli od tej daty zgłoszenie w UPRP zostanie dokonane w okresie: 12 miesięcy w przypadku wynalazków lub wzorów użytkowych albo 6 miesięcy w przypadku znaków towarowych lub wzorów przemysłowych. Regulacje te zostały przyjęte w Konwencji paryskiej. Natomiast drugi rodzaj pierwszeństwa określa się według daty wystawienia danego dobra niematerialnego w Polsce lub za granicą na wystawie międzynarodowej oficjalnej lub oficjalnie uznanej, jeżeli zgłoszenie w UPRP zostanie dokonane w okresie 6 miesięcy od tej daty. Odnośnie do tego rodzaju pierwszeństwa niezbędne jest skorzystanie z postanowień Konwencji o wystawach międzynarodowych z 1928 r.⁷²

Istnieje również możliwość ubiegania się o pierwszeństwo z wystawy krajowej, przy czym dotyczy to wyłącznie wzorów użytkowych oraz wzorów przemysłowych⁷³. Pierwszeństwo do uzyskania w Rzeczypospolitej Polskiej prawa ochronnego na wzór użytkowy albo prawa z rejestracji wzoru przemysłowego oznacza się także według daty ich wystawienia na wystawie w Polsce, jeżeli ich zgłoszenie w UPRP zostanie dokonane w okresie 6 miesięcy od tej daty.

⁶⁹ M. ANDRZEJEWKI, [w:] *Ibidem*, s. 654.

⁷⁰ P. KOSTAŃSKI, [w:] *Ibidem*, s. 101.

⁷¹ A. SZEWC, G. Jyż, *Prawo własności...*, s. 165 i nast.

⁷² Konwencja o wystawach międzynarodowych, podpisana w Paryżu dnia 22 listopada 1928 r., zmieniona i uzupełniona protokołami z dnia 10 maja 1948 r., 16 listopada 1966 r. i 30 listopada 1972 r., Dz.U. 1994 nr 56 poz. 232 i 233.

⁷³ M. Ożóg, *Zmiany w polskim prawie patentowym po nowelach do ustawy...*, s. 118–120.

Wystawienie nie może mieć miejsca na dowolnie wybranej wystawie. Zgodnie z przepisami musi to być wystawa krajowa, która daje rękojmię jej wiarygodności, w szczególności posiada ustaloną renomę i długoletnią tradycję. Dlatego też wystawa taka jest wskazywana przez Prezesa UPRP w drodze obwieszczenia w Dzienniku Urzędowym Rzeczypospolitej Polskiej „Monitor Polski”. Z inicjatywą jej wskazania może wystąpić właściwy minister, wojewoda lub podmiot zawodowo zajmujący się organizacją wystaw.

Zgłoszenia podlegają opublikowaniu w specjalnym Biuletynie Urzędu Patentowego w odpowiednio przewidzianych terminach. Ogłoszenie umożliwia osobom trzecim zapoznanie się ze wskazanym w zgłoszeniu dobrem, a także pozwala złożyć ewentualne uwagi co do istnienia okoliczności uniemożliwiających udzielenie prawa wyłącznego⁷⁴. Postępowanie w sprawie przyznania prawa wyłącznego kończy się wydaniem decyzji administracyjnej. Należy jednak pamiętać, że ma ono charakter warunkowy, zachowanie bowiem prawa wyłącznego uzależnione jest od wniesienia stosownych opłat okresowych za pierwszy okres ochrony.

Dokumentem potwierdzającym przyznanie prawa wyłącznego w zależności od chronionego dobra jest dokument patentowy, świadectwo ochronne albo świadectwo z rejestracji. Informacje o udzielonych lub nieudzielonych patentach, prawach ochronnych, prawach z rejestracji publikowane są w Wiadomościach Urzędu Patentowego. Ponadto dla dokonywania wpisów o udzielonych patentach, prawach ochronnych i prawach z rejestracji UPRP prowadzi odpowiednie rejestry dotyczące poszczególnych dóbr przemysłowych.

Rejestry przeznaczone są do dokonywania wpisów o stanie prawnym udzielonych praw wyłącznych. Wpis do rejestru nie wpływa na powstanie prawa wyłącznego, ma on bowiem charakter wyłącznie deklaratoryjny, jego celem jest potwierdzenie udzielenia przez UPRP danego prawa⁷⁵. Rejestry są jawne, co oznacza, że każdy ma prawo wglądu do treści zamieszczonych tam wpisów. Dodatkowo rejestry korzystają z domniemania prawdziwości oraz powszechnej znajomości. Zasada prawdziwości wpisów oznacza, że prawa wpisane w rejestrach są zgodne z rzeczywistym stanem prawnym, natomiast zasada domniemania znajomości wpisów oznacza, że nikt nie może zasłaniać się ich nieznaną⁷⁶.

⁷⁴ Zgodnie z informacją na oficjalnej stronie UPRP od stycznia 2017 r. w zależności od przedmiotu zgłoszenia wydawany jest tygodnik Biuletyn Urzędu Patentowego Znaki Towarowe dostępny wyłącznie w wersji elektronicznej oraz dwutygodnik Biuletyn Urzędu Patentowego Wynalazki i Wzory Użytkowe dostępny w formie papierowej oraz elektronicznej.

⁷⁵ A. SZEWC, G. JYŻ, *Prawo własności...*, s. 435.

⁷⁶ *Prawo własności...*, s. 292–293.

5. Środki zaskarżenia

5.1. Wniosek o ponowne rozpatrzenie sprawy

Od decyzji UPRP stronie służy wniosek o ponowne rozpatrzenie sprawy w rozumieniu Kodeksu postępowania administracyjnego. Termin do jego złożenia w odniesieniu do sprawy zakończonej decyzją wynosi 2 miesiące, a w odniesieniu do sprawy zakończonej postanowieniem – miesiąc od dnia doręczenia stronie decyzji lub postanowienia. Wymaga on stosownego uzasadnienia. Przed upływem terminu do złożenia wniosku o ponowne rozpatrzenie sprawy decyzja nie podlega wykonaniu. W celu ponownego rozpatrzenia sprawy Prezes UPRP wyznacza nowego eksperta. A w jego wyniku UPRP wydaje decyzję, w której:

- 1) utrzymuje w mocy zaskarżoną decyzję albo
- 2) uchyla zaskarżoną decyzję w całości albo części i w tym zakresie rozstrzyga co do istoty sprawy, albo
- 3) uchyla zaskarżoną decyzję w całości albo części i w tym zakresie umarza postępowanie w sprawie, albo
- 4) umarza postępowanie w części, a w pozostałym zakresie utrzymuje w mocy zaskarżoną decyzję lub uchyla zaskarżoną decyzję i rozstrzyga co do istoty sprawy, albo
- 5) umarza postępowanie.

5.2. Sprzeciw – *actio popularis*

Na gruncie ustawy Prawo własności przemysłowej została także przewidziana instytucja sprzeciwu, która jest instrumentem prawnym przysługującym każdemu, kto nie zgadza się z decyzją UPRP o przyznaniu patentu, prawa ochronnego na wzór użytkowy oraz prawa z rejestracji. Sprzeciw jest swoistą *actio popularis*, mającą na celu usunięcie błędnych decyzji UPRP z obrotu prawnego, którą wnosi się do UPRP⁷⁷. W wyniku ostatniej nowelizacji ustawy nie jest możliwe wnoszenie sprzeciwu w tym trybie wobec zarejestrowanych znaków towarowych. Jest to konsekwencja zastąpienia dotychczasowego systemu badawczego nowym modelem postępowania w sprawie udzielenia praw ochronnych na znaki towarowe, tzw. systemem sprzeciwowym obowiązującym w większości państw członkowskich UE.

Podstawę wniesienia sprzeciwu stanowią okoliczności, które uzasadniają unieważnienie patentu, prawa ochronnego na wzór użytkowy lub prawa z rejestra-

⁷⁷ Wyrok WSA w Warszawie z dnia 16 listopada 2006 r., sygn. akt VI SA/Wa 1074/06, LEX nr 299587.

cji. Umotywowany sprzeciw można wnieść wobec prawomocnej decyzji UPRP o przyznaniu wskazanych praw wyłącznych w ciągu 6 miesięcy od opublikowania w Wiadomościach Urzędu Patentowego informacji o ich udzieleniu. O wniesieniu sprzeciwu UPRP niezwłocznie zawiadamia uprawnionego, wyznaczając mu termin na ustosunkowanie się do niego. Jeśli sprzeciw okaże się zasadny, UPRP wydaje decyzję o unieważnieniu podważonych praw wyłącznych (decyzję uchylającą), umarzając jednocześnie postępowanie, a jeżeli jest bezzasadny, przeprowadza się postępowanie sporne, prowadzone przez specjalne kolegia orzekające do spraw spornych.

5.3. Skarga do sądu administracyjnego

W terminie 30 dni od dnia doręczenia decyzji lub postanowienia strona może wnieść skargę do sądu administracyjnego po wykorzystaniu środków zaskarżenia przewidzianych w ustawie Prawo własności przemysłowej⁷⁸. Skargę wnosi się za pośrednictwem UPRP. W wyniku rozpatrzenia skargi UPRP uwzględnia ją w całości albo przekazuje sądowi administracyjnemu odpowiedź na skargę wraz z aktami sprawy. Właściwy do rozpoznania sprawy jest wojewódzki sąd administracyjny, na obszarze którego siedzibę ma organ administracji publicznej, którego działalność została zaskarżona, a zatem Wojewódzki Sąd Administracyjny w Warszawie. Ponadto uprawnienie do wniesienia skargi zostało przyznane Prezesowi UPRP, Prokuratorowi Generalnemu RP oraz Rzecznikowi Praw Obywatelskich wobec wydanego przez UPRP prawomocnego orzeczenia kończącego postępowanie w sprawie oraz rażąco naruszającego prawo. Podmioty te mogą skorzystać ze swojego uprawnienia w terminie 6 miesięcy od dnia doręczenia stronie orzeczenia.

W dalszej kolejności stronom przysługuje skarga kasacyjna do Naczelnego Sądu Administracyjnego.

6. Obrót własnością przemysłową

Jednym ze sposobów wykonywania praw wyłącznych jest możliwość rozporządzania nimi przez ich całkowite przeniesienie na inny podmiot lub licencjonowanie, tj. udzielanie upoważnienia do korzystania z dobra intelektualnego w określony w umowie sposób. Prawa własności przemysłowej są zbywalne oraz

⁷⁸ D. RZAŻEWSKA, [w:] *Prawo własności przemysłowej...*, s. 1049.

podlegają dziedziczeniu. Do ich przeniesienia wymagane jest zachowanie formy pisemnej pod rygorem nieważności.

Przeniesienie prawa może nastąpić odpłatnie (na podstawie umowy sprzedaży) lub też nieodpłatnie (na podstawie umowy darowizny). Przeniesienie praw wywołuje skutek w dacie zawarcia umowy przenoszącej dane dobro niematerialne, natomiast wobec osób trzecich staje się skuteczne z chwilą wpisu do właściwego rejestru. Wpis nie ma charakteru obligatoryjnego ani konstytutywnego, umowa bowiem jest ważna i skuteczna. Jednak dopiero z chwilą ujawnienia jej we właściwym rejestrze nabywca może powoływać się wobec osób trzecich na przysługujące mu prawo⁷⁹.

Umowa licencyjna stanowi szczególną, pozakodeksową umowę nazwaną, w drodze której właściciel określonego prawa własności przemysłowej upoważnia inną osobą do korzystania z danego dobra niematerialnego⁸⁰. W umowie tej strony mogą dowolnie określić czas trwania licencji, z tym zastrzeżeniem, że z mocy prawa wygasają one wraz z wygaśnięciem lub unieważnieniem praw wyłącznych. Umowa licencyjna zasadniczo zawierana jest na czas oznaczony. Jeżeli umowa nie stanowi inaczej, należy przyjąć, że obejmuje ona terytorium, wobec którego udzielono prawa wyłącznego⁸¹.

Istnieje wiele rodzajów licencji, w ramach których strony mogą kształtować wzajemne stosunki umowne. Mając na względzie swobodę kształtowania treści umowy licencyjnej oraz sposób udzielania, można wyróżnić dwie podstawowe grupy licencji:

- 1) licencje zwykłe – udzielane na podstawie obowiązującej zasady swobody umów;
- 2) licencje szczególne – udzielane w ramach specjalnych trybów, w ramach których można wyróżnić: licencję otwartą (art. 80 upwp), dorozumianą (art. 81 upwp), a także przymusową (art. 82 upwp).

Ze względu na kryterium zakresu upoważnienia (art. 76 ust. 2 upwp) licencje można podzielić na:

- 1) licencje pełne – jeżeli w umowie nie ograniczono zakresu korzystania, licencjobiorca ma prawo korzystania w takim samym zakresie jak licencjodawca;
- 2) licencje ograniczone – jeżeli w umowie ograniczono korzystanie z danego dobra, licencjobiorca ma prawo korzystania z danego dobra w zakresie węższym niż licencjodawca.

Ze względu na kryterium zakresu udzielonej wyłączności (art. 76 ust. 4 upwp) wyróżnia się:

⁷⁹ P. KOSTAŃSKI, [w:] Ibidem, s. 348–355.

⁸⁰ *Leksykon własności przemysłowej i intelektualnej*, red. A. SZEWC, Warszawa 2003, s. 271.

⁸¹ K. SZCZEPANOWSKA-KOZŁOWSKA et al., *Własność intelektualna. Wybrane...*, s. 304 i nast.

- 1) licencje niewyłączne – udzielenie licencji jednej osobie nie wyklucza możliwości udzielenia licencji innym osobom, a także jednoczesnego korzystania przez uprawnionego z prawa wyłącznego;
- 2) licencje wyłączne – udzielenie licencji jednej osobie wyklucza możliwość udzielenia licencji innym osobom, a także pozbawia korzystania z prawa wyłącznego przez uprawnionego⁸².

Dopuszczalne jest również udzielanie dalszych licencji, tzw. sublicencji. Jednak zgodnie z prawem uprawniony z licencji (licencjodawca) może udzielić sublicencji tylko za zgodą uprawnionego. Strony mogą podmiotowo lub przedmiotowo ograniczyć jej zakres. Natomiast udzielenie dalszej sublicencji jest niedozwolone. W przypadku przeniesienia praw wyłącznych obciążonych licencjami umowa licencyjna jest skuteczna wobec następcy prawnego⁸³.

7. Ustanie praw wyłącznych

Ogólnie rzecz ujmując, prawa wyłączne ustają albo z chwilą ich wygaśnięcia, albo z chwilą unieważnienia. Unieważnienie albo wygaśnięcie podlega wpisowi do właściwego rejestru.

Prawo wyłączne wygasa z mocy prawa przede wszystkim na skutek:

- 1) upływu okresu, na który prawo zostało udzielone;
- 2) zrzeczenia się prawa wyłącznego przez uprawnionego przed UPRP;
- 3) nieuiszczenia w terminie opłat okresowych.

Może ono zostać również unieważnione w całości lub części na podstawie wydanej przez UPRP konstytutywnej decyzji administracyjnej, przede wszystkim w wyniku stwierdzenia, że nie zostały spełnione ustawowe warunki wymagane do uzyskania danego prawa. Szczególne podstawy unieważnienia konkretnego dobra intelektualnego określa ustawa Prawo własności przemysłowej. Z wnioskiem o unieważnienie prawa może wystąpić każda osoba, która ma w tym interes prawny, a również Prokurator Generalny RP lub Prezes UPRP działający w interesie publicznym.

⁸² *Prawo własności...*, s. 330.

⁸³ K. SZCZEPANOWSKA-KOZŁOWSKA et al., *Własność intelektualna. Wybrane...*, s. 306 i nast.

8. Struktura i zadania Urzędu Patentowego Rzeczypospolitej Polskiej

Centralnym organem administracji rządowej w sprawach z zakresu własności przemysłowej jest Urząd Patentowy Rzeczypospolitej Polskiej. Podlega on Radzie Ministrów. Nadzór nad jego działalnością sprawuje z ramienia Rady Ministrów minister właściwy do spraw gospodarki. Urzędem kieruje Prezes UPRP, który jest powoływany przez Prezesa Rady Ministrów spośród osób wyłonionych w drodze otwartego i konkurencyjnego naboru, na wniosek ministra właściwego do spraw gospodarki, a odwoływany przez Prezesa Rady Ministrów. Zadaniem Prezesa UPRP jest przede wszystkim reprezentowanie UPRP na zewnątrz, ustalenie szczegółowej organizacji wewnętrznej UPRP oraz szczegółowego zakresu zadań danych komórek organizacyjnych. Jego zastępców powołuje i odwołuje również Prezes Rady Ministrów spośród osób wyłonionych w drodze otwartego i konkurencyjnego naboru, lecz na wniosek Prezesa UPRP.

Urząd Patentowy wykonuje zadania w sprawach własności przemysłowej, wynikające z ustawy Prawo własności przemysłowej, z przepisów odrębnych oraz z umów międzynarodowych. Do jego należy w szczególności:

- 1) przyjmowanie i badanie zgłoszeń dotyczących rejestracji przemysłowych dóbr niematerialnych;
- 2) orzekanie w sprawach udzielania praw wyłącznych;
- 3) rozstrzyganie spraw w postępowaniu spornym w zakresie określonym ustawą Prawo własności przemysłowej;
- 4) prowadzenie rejestrów dóbr niematerialnych;
- 5) wydawanie Wiadomości Urzędu Patentowego oraz Biuletynu Urzędu Patentowego;
- 6) udział w pracach organów międzynarodowych z tytułu zawartych przez Rzeczpospolitą Polską umów międzynarodowych w sprawach z zakresu własności przemysłowej, w szczególności konwencji paryskiej.

W ramach struktur organizacyjnych UPRP powoływani są eksperci. Są to osoby powoływane i odwoływane przez Prezesa Urzędu do orzekania w sprawach udzielania praw wyłącznych, rozstrzygania spraw w postępowaniu spornym oraz dokonywania wpisów do rejestrów. Dodatkowo eksperci reprezentują Prezesa UPRP w postępowaniu przed sądem administracyjnym.

Udzielone przez UPRP prawa wyłączne mogą stać się przedmiotem sporu. W tym celu w ramach pracy UPRP utworzone są kolegia orzekające do spraw spornych. Ich zadaniem jest rozstrzyganie postępowań spornych wszczynanych na pisemny wniosek zainteresowanego, m.in. w sprawach o unieważnienie praw wyłącznych lub stwierdzenie ich wygaśnięcia z przyczyn wskazanych w ustawie. Kolegia te rozpatrują sprawy w składzie: przewodniczący kolegium i dwaj członkowie kolegium, którzy są jednocześnie ekspertami UPRP upoważnionymi

do orzekania w sprawach spornych przez Prezesa UPRP. W sprawach zawiłych można wyznaczyć skład pięcioosobowy. Postępowanie sporne ma charakter kontradyktoryjny, czyli dotyczy co najmniej dwóch stron, które pozostają w sporze. UPRP dąży do rozstrzygnięcia sprawy w terminie 6 miesięcy od dnia złożenia wniosku⁸⁴.

9. Rzecznik patentowy

Rzecznik patentowy występuje w charakterze pełnomocnika w postępowaniu przed UPRP, sądami i organami orzekającymi w sprawach własności przemysłowej. Może nim zostać osoba posiadająca odpowiednie wykształcenie techniczne lub prawnicze, świadcząca pomoc prawną oraz techniczną w sprawach dotyczących własności przemysłowej. Zasady i warunki wykonywania zawodu rzecznika patentowego określa ustawa o rzecznikach patentowych oraz ustawa Prawo własności przemysłowej. Zawód rzecznika patentowego jest wolnym zawodem, stanowiącym zawód zaufania publicznego. Rzecznik patentowy w wykonywaniu zawodu jest niezależny i podlega tylko ustawom. Ma on obowiązek wykonywać swój zawód zgodnie z zasadami etyki zawodowej i z należyta starannością⁸⁵. Rzecznicy patentowi i aplikanci rzecznikowscy tworzą Polską Izbę Rzeczników Patentowych, będącą samorządem zawodowym powołanym do reprezentowania jej członków, sprawowania pieczy nad właściwym wykonywaniem zawodu i dla jego ochrony.

10. Odpowiedzialność cywilna

W Polsce istnieje dualizm rozpoznawania spraw dotyczących przedmiotów własności przemysłowej. Z jednej strony kontrolę sprawują sądy administracyjne, a z drugiej – sądy powszechne (okręgowe), które są właściwe w sprawie rozpoznawania spraw dotyczących naruszenia praw wyłącznych.

Naruszenia prawa dopuszcza się ten, kto w sposób zarobkowy lub zawodowy wkracza w zakres wyłączności uprawnionego⁸⁶. Zasadą jest, że roszczenia z tytułu naruszenia prawa można dochodzić po uzyskaniu prawa. Jeżeli sprawca działał

⁸⁴ D. RZAŻEWSKA, [w:] *Prawo własności przemysłowej...*, s. 1064 i nast.

⁸⁵ A. GRZYWIŃSKA, S. OKOŃ, *Marki, wynalazki, wzory...*, s. 15 i nast.

⁸⁶ P. PODRECKI, *Środki ochrony praw własności intelektualnej*, Warszawa 2010.

w dobrej wierze, roszczenia mogą być dochodzone za okres rozpoczynający się po dniu, w którym UPRP poinformował publicznie o zgłoszeniu dobra, a w przypadku wcześniejszego powiadomienia przez uprawnionego osoby naruszającej prawo o dokonany zgłoszeniu – od daty tego powiadomienia.

Roszczenia z tytułu naruszenia prawa ulegają przedawnieniu z upływem 3 lat. Bieg przedawnienia rozpoczyna się od dnia, w którym uprawniony dowiedział się o naruszeniu swego prawa i o osobie, która naruszyła prawo, oddzielnie co do każdego naruszenia. Jednakże w każdym przypadku roszczenie przedawnia się z upływem 5 lat od dnia, w którym nastąpiło naruszenie prawa. Bieg przedawnienia ulega zawieszeniu w okresie między zgłoszeniem dobra do UPRP a udzieleniem prawa. Uprawniony z prawa wyłącznego bądź osoba, której ustawa Prawo własności przemysłowej na to zezwala (np. licencjobiorca), może skorzystać z roszczenia prewencyjnego, które wnosi się jeszcze przed naruszeniem prawa, a które pozwala żądać zaprzestania działań nim grożących. Natomiast po naruszeniu prawa wyłącznego uprawniony może wystąpić z roszczeniem:

- o zaniechanie naruszania;
- o wydanie bezpodstawnie uzyskanych korzyści;
- odszkodowawczym o naprawienie wyrządzonej szkody w razie zawinionego naruszenia: na zasadach ogólnych albo przez zapłatę sumy pieniężnej w wysokości odpowiadającej opłacie licencyjnej albo innego stosownego wynagrodzenia, które w chwili ich dochodzenia byłyby należne tytułem udzielenia przez uprawnionego zgody na korzystanie z danego dobra;
- publikacyjnym, polegającym na podaniu do publicznej wiadomości części albo całości orzeczenia lub informacji o orzeczeniu, w sposób i w zakresie określonym przez sąd;
- o usunięcie skutków – sąd może orzec wycofanie z obrotu lub zniszczenie bezprawnie wytworzonych lub oznaczonych przedmiotów, a także środków użytych do ich wytworzenia lub oznaczenia; przedmioty te mogą zostać zasądzone poszkodowanemu na poczet należnego odszkodowania lub na rzecz określonego podmiotu.

11. Systemy ochrony własności przemysłowej

Ubiegając się o ochronę, zgłaszający może wybrać jej zakres terytorialny. Polskie Prawo własności przemysłowej reguluje rejestrację praw wyłącznych przede wszystkim w ramach procedury krajowej. Jednak nie można zapominać, że Polska jest stroną licznych umów międzynarodowych oraz członkiem Unii Europejskiej, co pozwala uzyskać ochronę również w ramach procedur regionalnych oraz międzynarodowych.

11.1. Procedura regionalna

Procedura regionalna umożliwia uzyskanie ochrony na terytorium państw związanych odpowiednimi umowami międzynarodowymi⁸⁷. Wśród nich można wyróżnić:

- 1) patent europejski – wydawany na mocy Konwencji o udzielaniu patentów europejskich z 1973 r.⁸⁸ przez Europejski Urząd Patentowy z siedzibą w Monachium. Decyzja Europejskiego Urzędu Patentowego o udzieleniu patentu wywołuje w wyznaczonych przez zgłaszającego państwach takie skutki, jak gdyby były tam udzielone patenty krajowe na drodze odrębnych postępowań przed właściwymi urzędami tego państwa. Dlatego mówi się, że patent europejski jest „wiązką patentów krajowych”. Od chwili udzielenia podlega on zasadom obowiązującym w wyznaczonym kraju członkowskim. Byt prawny patentu w jednym kraju nie ma wpływu na sytuację prawną w innym⁸⁹;
- 2) znaki towarowe Unii Europejskiej⁹⁰ – odpowiedzialny za rejestrację unijnego znaku towarowego jest Urząd Unii Europejskiej ds. Własności Intelektualnej (EUIPO) w Alicante – dawny Urząd ds. Harmonizacji Rynku Wewnętrznego (OHIM)⁹¹. Unijny znak towarowy cechuje się jednolitością, bowiem wywołuje jednakowe skutki prawne w całej Unii Europejskiej, oraz autonomicznością, gdyż przyznanie jednego prawa sprawia, że jest ono skuteczne niezależnie od innych praw przyznanych na znaki towarowe krajowe⁹²;

⁸⁷ Znaczącymi organizacjami regionalnymi do spraw własności intelektualnej na świecie o zasięgu kontynentalnym są Euroazjatycka Organizacja Patentowa (EAPO) oraz Afrykańska Organizacja Własności Intelektualnej (ARIPO). Szczegółowe informacje na temat procedur zob. www.uprp.pl (dostęp: 1.10.2016).

⁸⁸ Konwencja o udzielaniu patentów europejskich (Konwencja o patencie europejskim; Konwencja monachijska), sporządzona w Monachium dnia 5 października 1973 r., zmieniona aktem zmieniającym artykuł 63 Konwencji z dnia 17 grudnia 1991 r. oraz decyzjami Rady Administracyjnej Europejskiej Organizacji Patentowej z dnia 21 grudnia 1978 r., 13 grudnia 1994 r., 20 października 1995 r., 5 grudnia 1996 r. oraz 10 grudnia 1998 r., wraz z Protokołami stanowiącymi jej integralną część, Dz.U. 2004 nr 79, poz. 737.

⁸⁹ M. DU VALL, *Prawo patentowe...*, s. 85 i nast.

⁹⁰ W przypadku znaków towarowych rejestracja w trybie regionalnym może podlegać różnym procedurom. Oprócz unijnego znaku towarowego w Europie działa regionalna organizacja udzielająca praw wyłącznych na obszarze państw Beneluksu.

⁹¹ Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 2015/2424 z dnia 16 grudnia 2015 r. zmieniające rozporządzenie Rady (WE) nr 207/2009 w sprawie wspólnotowego znaku towarowego i rozporządzenie Komisji (WE) nr 2868/95 wykonujące rozporządzenie Rady (WE) nr 40/94 w sprawie wspólnotowego znaku towarowego oraz uchylające rozporządzenie Komisji (WE) nr 2869/95 w sprawie opłat na rzecz Urzędu Harmonizacji w ramach Rynku Wewnętrznego (znaki towarowe i wzory), Dz. Urz. UE L 341 z 24.12.2015, s. 21.

⁹² Na ten temat m.in. zob. F.K. BEIER, *Od znaku towarowego EWG do znaku Wspólnoty*, „Przegląd Prawa Handlowego” 1999, nr 5, s. 13–24; A. VON MÜHLENDahl, *Od znaku towarowego EWG do znaku Wspólnoty*, „Przegląd Prawa Handlowego” 1999, nr 7, s. 19–28; K. SZCZEPANOWSKA-KOZŁOWSKA, *Prawo własności przemysłowej w Unii Europejskiej – źródła prawa wspólnotowego*, „Przegląd

- 3) wspólnotowy wzór przemysłowy – ich ochroną również zajmuje się Urząd Unii Europejskiej ds. Własności Intelektualnej (EUIPO) w Alicante. Zarejestrowany wzór wspólnotowy przyznaje jego właścicielowi wyłączne prawo do jego używania na terenie całej Wspólnoty, a także prawo zakazywania osobom trzecim używania tego znaku bez jego zgody⁹³;
- 4) wspólnotowy system ochrony oznaczeń geograficznych – na poziomie unijnym został przewidziany także system ochrony oznaczeń geograficznych. Ich ochroną zajmują się inne niż UPRP organy państwowe: na szczeblu krajowym minister właściwy do spraw rolnictwa i rozwoju wsi, a na szczeblu unijnym Komisja Europejska. Wspólnotowy system ochrony oznaczeń geograficznych obejmuje oznaczenia geograficzne produktów rolnych i środków spożywczych⁹⁴, a także napojów spirytusowych⁹⁵.

11.2. Procedura międzynarodowa

System międzynarodowej ochrony administrowany jest przez Światową Organizację Własności Intelektualnej z siedzibą w Genewie (WIPO), będącą jedną z wyspecjalizowanych organizacji ONZ. W ramach procedury międzynarodowej należy wskazać możliwość rozszerzenia ochrony wynalazku w trybie międzynarodowego zgłoszenia patentowego określonego Układem o współpracy patentowej⁹⁶. Ponadto przewidziano również procedurę uzyskania międzynarodowej ochrony znaku towarowego w krajach członkowskich, tzw. Związku Madryc-

Prawa Handlowego” 2004, nr 7, s. 4–9; Idem, *Znaki towarowe w Unii Europejskiej (I)*, „Przegląd Prawa Handlowego” 2004, nr 8, s. 4–10; Idem, *Znaki towarowe w Unii Europejskiej (II)*, „Przegląd Prawa Handlowego” 2004, nr 9, s. 4–11.

⁹³ Rozporządzenie Rady (WE) nr 6/2002 z dnia 12 grudnia 2001 r. w sprawie wzorów wspólnotowych, Dz. Urz. UE L 3 z 5.01.2002, s. 1 z późn. zm.; Dz. Urz. UE, Polskie wydanie specjalne, t. 27, rozdz. 13, s. 142.

⁹⁴ Rozporządzenie Rady (WE) nr 510/2006 z dnia 20 marca 2006 r. w sprawie ochrony oznaczeń geograficznych i nazw pochodzenia produktów rolnych i środków spożywczych, Dz. Urz. UE. L 93 z 31.03.2006, s. 12 z późn. zm.; Rozporządzenie Rady (WE) nr 509/2006 z dnia 20 marca 2006 r. w sprawie produktów rolnych i środków spożywczych będących gwarantowanymi tradycyjnymi specjalnościami, Dz. Urz. UE L 93 z 31.03.2006, s. 1 z późn. zm.; Ustawa z dnia 17 grudnia 2004 r. o rejestracji i ochronie nazw i oznaczeń produktów rolnych i środków spożywczych oraz o produktach tradycyjnych, Dz.U. 2005 nr 10 poz. 68 z późn. zm.

⁹⁵ Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 110/2008 z dnia 15 stycznia 2008 r. w sprawie definicji, opisu, prezentacji, etykietowania i ochrony oznaczeń geograficznych napojów spirytusowych oraz uchylające rozporządzenie Rady (EWG) nr 1576/89, Dz. Urz. UE L 39 z 13.02.2008, s. 16 z późn. zm.; Ustawa z dnia 18 października 2006 r. o wyrobie napojów spirytusowych oraz o rejestracji i ochronie oznaczeń geograficznych napojów spirytusowych, Dz.U. nr 208 poz. 1539.

⁹⁶ Układ o współpracy patentowej sporządzony w Waszyngtonie dnia 19 czerwca 1970 r., poprawiony dnia 2 października 1979 r. i zmieniony dnia 3 lutego 1984 r., Dz.U. 1991 nr 70 poz. 303.

kiego (tworząc tym samym system madrycki)⁹⁷, a także wzoru przemysłowego w wyznaczonych państwach będących stronami Porozumienia haskiego⁹⁸.

Istotą systemu międzynarodowej rejestracji jest ułatwienie zgłaszającemu ubiegania się o ochronę w kilku krajach jednocześnie. Korzystając z tej procedury, zgłaszający wnosi jedno zgłoszenie międzynarodowe zamiast kilku oddzielnych zgłoszeń krajowych/regionalnych, które wywiera skutek w wielu państwach będących stronami właściwych porozumień międzynarodowych⁹⁹.

Bibliografia

L i t e r a t u r a

- BARTA J. (red.), *System Prawa Prywatnego*, t. 13: *Prawo autorskie*, Warszawa 2013.
- BEIER F.K., *Od znaku towarowego EWG do znaku Wspólnoty*, „Przegląd Prawa Handlowego” 1999, nr 5.
- BŁESZYŃSKA-WYSOCKA J., *Użycie utworu w znaku towarowym jako pole eksploatacji*, „Przegląd Ustawodawstwa Gospodarczego” 2008, nr 2, s. 13.
- CZUB K., *Wzory przemysłowe – nowa kategoria dóbr niematerialnych?*, „Gdańskie Studia Prawnicze” 2003, nr 1.
- DEMEŃDECKI T., NIEWĘGŁOWSKI A., JOWITA-SITKO J., SZCZOTKA J., TYLEC G., *Prawo własności przemysłowej. Komentarz*, Warszawa 2015.
- DEREŃ A.M., *Własność przemysłowa i dobra niematerialne w obrocie gospodarczym*, Bydgoszcz 1998;
- DU VALL M., *Prawo patentowe*, Warszawa 2008.
- FUNK P., *Zdolność odróżniająca znaku towarowego w aspekcie prawno-porównawczym*, [w:] *Zagadnienia prawa własności przemysłowej*, „Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Jagiellońskiego, Prace Instytutu Prawa Własności Intelektualnej” 2006, z. 95.
- GRZYWIŃSKA A., OKOŃ S., *Marki, wynalazki, wzory użytkowe. Ochrona własności przemysłowej*, Gliwice 2010.
- KOCZANOWSKI J., *Funkcje i ochrona prawna znaków towarowych*, „Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Jagiellońskiego, Prace z Wynalazczości i Ochrony Własności Intelektualnej” 1976, z. 8.
- KOSTAŃSKI P. (red.), *Prawo własności przemysłowej. Komentarz*, Warszawa 2010.

⁹⁷ Porozumienie madryckie o międzynarodowej rejestracji znaków z dnia 14 kwietnia 1891 r. zrewidowane w Brukseli dnia 14 grudnia 1900 r., w Waszyngtonie dnia 2 czerwca 1911 r., w Hadze dnia 6 listopada 1925 r., w Londynie dnia 2 czerwca 1934 r., w Nicei dnia 15 czerwca 1957 r. i w Sztokholmie dnia 14 lipca 1967 r. oraz zmienione dnia 2 października 1979 r., Dz.U. 1993 nr 116, poz. 514. Protokół do Porozumienia madryckiego o międzynarodowej rejestracji znaków, sporządzony w Madrycie dnia 27 czerwca 1989 r., Dz.U. 2003 nr 13 poz. 129.

⁹⁸ Akt genewski Porozumienia haskiego w sprawie międzynarodowej rejestracji wzorów przemysłowych, przyjęty w Genewie dnia 2 lipca 1999 r., Dz.U. 2009 nr 198 poz. 1522.

⁹⁹ Szczegółowe informacje na temat procedur międzynarodowych zob. www.uprp.pl (dostęp: 1.10.2016).

- LAMPERT M., *Prawo własności przemysłowej. Komentarz do zmian wprowadzonych ustawą z dnia 11 września 2015 r. o zmianie ustawy – Prawo własności przemysłowej (Dz.U. z 2015 r., poz. 1615)*, LEX/el. 2016;
- MARCJONIAK E., *Oznaczenia geograficznego pochodzenia towarów i usług oraz ich ochrona*, „Radca Prawny” 2003, nr 5.
- MICHALAK A. (red.), *Prawo własności przemysłowej. Komentarz*, Warszawa 2016.
- MICHALAK A., *Znaczenie decyzji Urzędu Patentowego dla rozstrzygnięcia kolizji pomiędzy prawami własności przemysłowej a prawami osób trzecich*, „Monitor Prawniczy” 2007, nr 13.
- MORDWIŁKO-OŚAJDA J., *Znak towarowy. Bezwzględne przeszkody rejestracji*, Warszawa 2009.
- MÜHLENDahl VON A., *Od znaku towarowego EWG do znaku Wspólnoty*, „Przegląd Prawa Handlowego” 1999, nr 7.
- NOWICKA A., POŹNIAK-NIEDZIELSKA M., PROMIŃSKA U., ŻAKOWSKA-HENZLER H., *Prawo własności przemysłowej*, Warszawa 2005.
- NOWIŃSKA E., PROMIŃSKA U., DU VALL M., *Prawo własności przemysłowej*, Warszawa 2007.
- NOWIŃSKA E., PROMIŃSKA U., DU VALL M., *Prawo własności przemysłowej*, Warszawa 2011.
- OZÓG M., *Zmiany w polskim prawie patentowym po nowelach do ustawy – Prawo własności przemysłowej z 24.07.2015 r. i 11.09.2015 r.*, „Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Jagiellońskiego, Prace z Prawa Własności Intelektualnej” 2016, z. 131.
- PIOTROWSKA J., *Renomowane znaki towarowe i ich ochrona*, Warszawa 2001.
- PODRECKI P., *Środki ochrony praw własności intelektualnej*, Warszawa 2010.
- PONIKŁO A., GUTOWSKI J., *Polskie prawo patentowe. Rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 22 marca 1928 r. o ochronie wynalazków, wzorów i znaków towarowych. Komentarz*, Warszawa 1935.
- PROMIŃSKA U., *Prawo z rejestracji znaku towarowego. Treść i naruszenie*, Łódź 1994.
- PROMIŃSKA U., *Znaki towarowe wspólne (kolektywne)*, „Studia Prawa Prywatnego” 2010, nr 1–2.
- PYRŻA A. (red.), *Poradnik wynalazczy. Procedury zgłoszeniowe w systemie krajowym, europejskim i międzynarodowym*, Warszawa 2009.
- J. SIENIŃCZYŁO-CHLABICZ (red.), *Prawo własności intelektualnej*, Warszawa 2009.
- J. SIENIŃCZYŁO-CHLABICZ, *Przesłanki zdolności rejestrowej wzoru przemysłowego*, „Zeszyty Sądownictwa Administracyjnego” 2011, nr 3.
- SKUBISZ R., *Ochrona geograficznych oznaczeń pochodzenia w prawie wspólnotowym i polskim*, „Europejski Przegląd Sądowy” 2006, nr 2.
- SKUBISZ R., *Prawo znaków towarowych. Komentarz*, Warszawa 1997.
- SKUBISZ R. (red.), *System Prawa Prywatnego*, t. 14A oraz t. 14B: *Prawo własności przemysłowej*, Warszawa 2012.
- SKUBISZ R., *Zdolność odróżniająca znaku towarowego w prawie europejskim i prawie polskim*, [w:] *Sądownictwo administracyjne gwarantem wolności i praw obywatelskich 1980–2005*, red. J. GÓRAL, R. HAUSER, J. TRZCIŃSKI, Warszawa 2005.
- SZCZEPANOWSKA-KOZŁOWSKA K., *Prawo własności przemysłowej w Unii Europejskiej – źródła prawa wspólnotowego*, „Przegląd Prawa Handlowego” 2004, nr 7.
- SZCZEPANOWSKA-KOZŁOWSKA K., *Znaki towarowe w Unii Europejskiej (I)*, „Przegląd Prawa Handlowego” 2004, nr 8.
- SZCZEPANOWSKA-KOZŁOWSKA K., *Znaki towarowe w Unii Europejskiej (II)*, „Przegląd Prawa Handlowego” 2004, nr 9.
- SZCZEPANOWSKA-KOZŁOWSKA K., ANDRZEJEWSKI A., KUŹNICKA A., LASKOWSKA A., OSTROWSKA J., ŚLUSARSKA-GAJEK M., WILCZYŃSKA-BARANIAK J., *Własność intelektualna. Wybrane zagadnienia praktyczne*, Warszawa 2013.
- SZEW C. A. (red.), *Leksykon własności przemysłowej i intelektualnej*, Warszawa 2003.
- SZEW C. A., JYŻ G., *Prawo własności przemysłowej*, Warszawa 2011.
- SZYMANEK T. (red.), *Naruszenie praw na dobrach niematerialnych*, Warszawa 2001.

- ŚWIERCZYŃSKI M., *Naruszenie prawa własności intelektualnej w prawie prywatnym międzynarodowym*, LEX/el. 2013.
- TRZEBIATOWSKI M., *Słowny znak towarowy jako utwór prawnoautorski*, „Glosa” 2011, nr 1.
- TRZEBIATOWSKI M., *Użycie znaku towarowego przez stowarzyszenia non-profit – glosa do wyroku ETS z 9.12.2008 r. w sprawie C-442/07 Radetzky*, „Europejski Przegląd Sądowy” 2009, nr 9.
- TRZEBIATOWSKI M., *Wspólne prawo ochronne na znak towarowy*, „Studia Prawa Prywatnego” 2010, nr 1–2.
- WALISZKO E., GOLAT R., *Znaki towarowe*, Bydgoszcz–Warszawa 2006.
- WIŚNIEWSKI A., *Prawne aspekty naśladownictwa produktów w obrocie gospodarczym*, „Radca Prawny” 2004, nr 2.
- WŁODARCZYK W., *Zdolność odróżniająca znaku towarowego*, Lublin 2001.
- WOJCIESZKO-GLUSZKO E., *Ochrona prawna znaków towarowych powszechnie znanych w prawie polskim na tle porównawczym*, „Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Jagiellońskiego, Prace z Wynałazczości i Ochrony Własności Intelektualnej” 1995, z. 65.